

Univerzita Pardubice

Fakulta zdravotnických studií

Komparace současné výuky porodních asistentek na vysokých školách a výuky
v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek

Bakalářská práce

Ilona Kašparová

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ilona Kašparová**
Osobní číslo: **Z10326**
Studijní program: **B5349 Porodní asistence**
Studijní obor: **Porodní asistentka**
Název tématu: **Komparace současné výuky porodních asistentek na vysokých školách a výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek**
Zadávající katedra: **Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Sběr informací a studium literatury.
2. Stanovení podmínek, metod a cílů práce.
3. Stanovení výzkumných otázek.
4. Konzultace vybrané metodiky s vedoucím práce.
5. Realizace výzkumu.
6. Analýza a interpretace získaných výsledků.
7. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah grafických prací: dle doporučení vedoucího
Rozsah pracovní zprávy: 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

1. BARTOŠ, Jan. 100 let pardubické nemocnice. In: Okresní ústav národního zdraví, nemocnice Pardubice 1909 - 1973. Pardubice: Východočeská tiskárna, 1957.
2. BERÁNKOVÁ, Světlana, Alice HERMANOVÁ a Eva VACHKOVÁ. Historie a vzdělávání porodních asistentek v Pardubicích (1930 - 2003). Sestra. 2004, roč. 14, č. 9, s. 56-57. ISSN 1210-0404.
3. BÉBR, Richard. Výklad předpisů o vzdělávání a výcviku porodních asistentek. Praha: nákladem vlastním, 1932, 42 str.
4. BÉBR, Richard a Pachner F. Učebnice pro porodní asistentky. Praha: Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy Československé republiky, 1932, 642 str.
5. DOLEŽAL, Antonín. Od babictví k porodnictví. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 142 str. ISBN 80-246-0277-6.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Věra Erbenová
Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce

Datum zadání bakalářské práce: 1. října 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 9. května 2013

prof. MUDr. Arnošt Pellant, DrSc.
děkan

L.S.

Mgr. Markéta Moravcová
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. února 2013

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích 6. 3. 2013

Ilona Kašparová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila své poděkování všem, kteří se podíleli na tvorbě této práce. Děkuji především Mgr. Věře Erbenové za odborné vedení mé bakalářské práce, za rady a připomínky, které mi poskytovala při jejím zpracování. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za psychickou podporu a trpělivost během celého studia.

Ilona Kašparová

SOUHRN

Bakalářská práce je věnována komparaci současné výuky porodních asistentek na vysokých školách a výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek. V teoretické části je popsán vývoj profese porodní asistence na území Čech a Moravy. Zabýváme se vzděláváním porodních asistentek ve 20. a 21. století v České republice, dále také historií pardubické nemocnice, vývojem vzdělávání porodních asistentek v Pardubicích, nakonec připomínáme životopis Prof. Dr. Cyrila Gály. Ve druhé části práce porovnááme vzdělávání porodních asistentek v rámci Státního ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek, které byly zakládány od roku 1930 s výukou porodních asistentek v současnosti, která probíhá na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Dále jsme porovnávaly dovednosti v porodní asistenci, které jsou standartní v současnosti a všední činnosti porodní asistentky ve 30. letech 20. století.

KLÍČOVÁ SLOVA

porodní asistentky – výuka – studijní plány – historie

SUMMARY

The thesis is devoted to the comparison of current midwifery education at universities and teaching institutions in the State for the education and training of midwives. The theoretical part describes the development of the profession of midwifery in Bohemia and Moravia. We are engaged in training midwives in the 20th and 21 century in the Czech Republic and as well as the history of Pardubice hospital and development of training of midwives in Pardubice and eventually commemorate Prof. CV. Dr. Cyril Gály. In the second part we compare the training of midwives in the State Institute for the education and training of midwives who have been established since 1930 with teaching midwives currently taking place at the Faculty of Health Studies University of Pardubice. Furthermore we compared the skills in midwifery practice which are standard today and everyday activities of a midwife in the 30th 20th century.

KEY WORDS

midwives – teaching – curricula – history

Obsah

ÚVOD.....	11
CÍLE PRÁCE:.....	12
TEORETICKÁ ČÁST	13
1. Historický vývoj profese porodních asistentek v Čechách a na Moravě	13
1.1. Historie babictví do konce 17. století	13
1.2. Vývoj babictví v době osvícenství, do konce 18. století	14
1.3. Vývoj profese porodních babiček v 19. století – do konce 1. světové války	15
1.4. Stav porodních asistentek po 1. světové válce.....	17
2. Vývoj vzdělávání porodních asistentek na území Čech a Moravy	20
2.1. Vzdělávání ve 20. století.....	20
2.2. Vzdělávání porodních asistentek v 21. století	21
3. Vývoj profese porodních asistentek na Pardubicku	23
3.1. Historie pardubické nemocnice	23
3.2. Vzdělávání v Pardubicích	25
3.3. Profesor MUDr. Cyril Gála	29
VÝZKUMNÁ ČÁST	30
4. VÝZKUMNÉ OTÁZKY	30
5. METODIKA VÝZKUMU	31
5.1. Výzkumný nástroj.....	31
5.2. Analýza dat	32
6. INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	33
ČÁST LÉKAŘSKÁ	33
Díl I. Pomocné nauky	33
Díl II. Nauka o porodnictví.....	35
Díl III. Nauka o kojení.....	42
Díl IV. O ženských chorobách a o pohlavním životě ženy	45
Díl V. Ošetrovatelské výkony a první pomoc.....	47
Díl VI. Obecné zdravotnictví.....	48
ČÁST ADMINISTRATIVNĚ PRÁVNÍ	49
Porovnání dovedností v porodní asistenci	52
7. DISKUZE.....	54
8. ZÁVĚR.....	56

9. PŘÍLOHY:.....	57
Rozhovor s porodní asistentkou Pařezovou.....	69
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70

Seznam tabulek a ilustrací

Tabulka 1 Porovnání dovedností v porodní asistenci	52
Obrázek 1 Oznámení v tisku I.	57
Obrázek 2 Oznámení v tisku I. pokračování.....	58
Obrázek 3 Oznámení v tisku II.	58
Obrázek 4 Manuální stlačení srdečnice	59
Obrázek 5 Stlačení srdečnice stočením ručníkem	59
Obrázek 6 Ošetření ženy ohrožené vykrvácením	60
Obrázek 7 Manuální vybavení placenty	60
Obrázek 8 Walcherova poloha.....	60
Obrázek 9 Bezlebečná hlavička	61
Obrázek 10 Vcestné lůžko	61
Obrázek 11 Vady bradavek.....	62
Obrázek 12 Odstříkávání mléka	62
Obrázek 13 Krmení nálevkou	62
Obrázek 14 Odsávání mléka Scherbakovou baňkou	63
Obrázek 15 Krmení novorozence Scherbakovou baňkou.....	63
Obrázek 16 Teplák.....	63
Obrázek 17 Vlčí tlamka	64
Obrázek 18 Žena s obrovskou cystou	64
Obrázek 19 Pokročilá rakovina prsu.....	64
Obrázek 20 Ochranné pesary.....	65
Obrázek 21 Příčná postel	65
Obrázek 22 Úbor porodní asistentky	66
Obrázek 23 Diplom.....	67
Obrázek 24 Slib	68

Seznam zkratek

ČSR – Československá republika

EKG – Elektrokardiografie

ST analýza – Intrapartální analýza S-T segmentu fetální elektrokardiografie

DM – Diabetes mellitus

VVV – Vrozená vývojová vada

KP – Podélná poloha plodu koncem pánevním

S. C. – Sectio Caesarea

VEX – Vakuumextrakce

ARO – Anesteziologicko-resuscitační oddělení

PP – První pomoc

IFPO – Intrapartální fetální pulzní oxymetrie

ISSN – International Standard Serial Number (mezinárodní standardní číslo seriálové publikace)

ISBN – International Standard Book Number (mezinárodní standardní číslo knihy)

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá komparací současné výuky porodních asistentek probíhající na vysokých školách a výuky v minulosti při Státním ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek. Obsah výuky v rámci ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek v Pardubicích jsme získaly z Učebnice pro porodní asistentky napsané MUDr. Františkem Pachnerem a JUDr. Richardem Bébrem.

V současnosti probíhá výuka porodních asistentek pouze na vysokých školách, studium trvá tři roky a je zakončeno státní závěrečnou zkouškou. Současný obsah výuku jsme mapovaly v rámci výuky pardubické univerzity. V akademickém roce 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013 probíhala výuka porodních asistentek na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Obsah výuky je snadno dohledatelný ve studijních plánech pro daný akademický rok. Dále jsme porovnávaly určité dovednosti v porodní asistenci, které byly obvyklé a standartní ve 30. letech 20. století a úkony, které jsou každodenní náplní v činnosti porodní asistentky v současné době.

V teoretické části práce jsme přibližovaly vývoj profese porodních asistentek a vývoj vzdělávání porodních asistentek v Čechách a na Moravě. Dále zmiňujeme historii pardubické nemocnice, vývoj vzdělávání porodních asistentek v Pardubicích a nakonec i životopis Prof. Dr. Cyrila Gály.

Bakalářská práce je doplněna několika dobovými obrázky z Učebnice pro porodní asistentky a z periodika Východočeský republikán.

CÍLE PRÁCE:

Hlavním cílem bakalářské práce je:

- Komparace obsahu výuky porodních asistentek v současnosti s obsahem výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek.

Dílčí cíl práce je:

- Stanovit rozsah podobnosti obsahu výuky porodních asistentek v současnosti a náplní výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek.
- Stanovit rozsah podobnosti dovedností v porodní asistenci v současnosti a ve 30. letech 20. století.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část práce prezentuje poznatky z odborné literatury a přibližuje problematiku vzdělávání porodních asistentek.

1. Historický vývoj profese porodních asistentek v Čechách a na Moravě

Tato kapitola mapuje vznik a rozvoj profese porodních asistentek na našem území.

1.1. Historie babictví do konce 17. století

Mezi jedno z nejstarších zdravotnických oborů se řadí i babictví. Bohužel tuto profesi po řadu století vykonávaly ženy bez vzdělání, nazývané báby pupkořezné nebo ženy položené, později babičky, porodní báby, porodní asistentky. Manželovi porodní báby se říkávalo babák. (Vránová, 2008, str. 39)

Zprávy z roku 1176, ve kterých se píše o narození Hroznaty, jsou zároveň první zprávy o porodních babách u nás. O porodní bábě je také napsáno v závěti krále Václava II. V roce 1284 chválí a odměňuje svou vychovatelku těmito slovy: „*Alžbětě, která nás od nejútlejších let jako bedlivá porodní bába vychovala až do chlapectví, postupujeme naše stavení.*“ (Doležal, 2001, str. 26)

Péče o ženy nebo rodičky byla výhradně v ženských rukách a až do doby vlády Marie Terezie byla založena pouze na řemeslné výuce, pouze při komplikacích si volaly na pomoc felčary. Pokud hrozila smrt rodičky, přistoupili k usmrcení, rozkouskování plodu a jeho vytažení pomocí háků.

Na českém území je prvně zmíněno o stavu porodních bab v roce 1200. (Vránová, 2007, str. 30)

Vlastní porodní pomocnice byly u nás od 14. století. Adeptka na post porodní babičky nejprve spolupracovala se starší a zkušenější porodní bábou zpravidla trvajících čtyři léta jako stoličná. Následně mohla nová babička vykonávat babení zcela samostatně a v rozsahu takovém, který sama uznala za vhodné. Toho času se péči o ženu lékaři vůbec nezabývali, nebyla totiž důstojná jejich stavu.

Během vlády Karla IV. byl vydán řád týkající se zdravotnictví. V roce 1348 po založení Karlovy univerzity hleděla lékařská fakulta převzít slovo ve veřejném zdravotnictví, dosáhnout pravomoci nad lékaři, lazebníky a porodními bábami. Tato pravomoc byla svěřena

rektorovi Univerzity Karlovy. Na univerzitě se přednášelo porodnictví a gynekologie, ale pouze teoreticky. Babiectví bylo nadále na bedrech porodních babiček, jejich vzdělání bylo pouze krátké pojednání o porodu. (Sedláčková, 1973, str. 3)

Jedinými porodnickými příručkami byly překlady děl od německých a dalších evropských autorů a zároveň jediným pomocníkem babického povolání. I nadále přetrvával problém gramotnosti porodních babiček. Ty nejlepší porodní pomocnice sice získaly službu u dvora nebo byly městskou porodní bábou, ale bez jakéhokoliv odborného vzdělání. Pokud město nemělo svou porodní bábou, o věci porodnicko – gynekologické se starala „paní přísežná“ nebo v případě naléhavé potřeby si město porodní pomocnici vypůjčilo. Ve městě byla situace a život porodních babiček o poznání snazší než na chudém venkově a to vedlo k centralizaci péče do měst. (Vránová, 2007, str. 33)

V roce 1651 po nařízení Ferdinanda III. smluvilo město s lékaři – fyziky dozor nad profesí ranhojičů a porodních babiček, aby nebyla jejich péče nebezpečná. Do jejich úmluvy patřilo i zkoušení porodních bab. Pomocnice, která neprojde zkouškou, nesmí pomáhat při porodu. (Sedláčková, 1973, str. 4)

V tomto období byly také patrně vydány řády pro porodní báby, lze usuzovat z nařízení vydané v Litoměřicích, totiž zúčastnit se pitvy ženy, která zemřela při porodu plodu v poloze příčné. K profesi porodních bab patřilo také zjišťovat zachovalost děvčat nebo vyšetřovat, zda se žena nedopustila potratu. Péče v těhotenství nebyla žádná. Názory toho času vedly těhotnou k přejídání, jedla za dva. (Vránová, 2007, str. 33)

1.2. Vývoj babiectví v době osvícenství, do konce 18. století

Čtyřicetileté období vlády první české panovnice Marie Terezie (1717 - 1780) bylo obrovským přínosem do oblastí vzdělání a zdravotnické péče. Doba osvícenství vystřídala stovacetileté období pobělohorské. Mezi nejvýznamnější změny patří tereziánské reformy ve zdravotnictví. (Vránová, 2007, str. 34)

V polovině 18. století byla humanitní pomoc téměř bez vlivu vlády. Nejprve Karel VI. a po něm také Marie Terezie uskutečnili, na doporučení věhlasných lékařů, reformy ke zlepšení zdravotnické péče. Tehdejší babičky žily velice bídne, živily se babiectvím na místo žebrání. Většinou neuměly číst ani psát, proto se nemohly vyučit.

Marie Terezie povolala věhlasného, holandského lékaře a porodníka Gerharda van Swieten (1700 – 1772) jako osobního lékaře. Velice rychle poznal bídne poměry rakouské zdravotnické péče. Nejprve se snažil zlepšit porodnickou péči.

Dne 30. 12. 1745 bylo usneseno dvorním dekretem, aby porodním babičkám a jejich stoličným přednášel profesor anatomie a prováděl pitvy na mrtvých ženách. Dalším dvorním dekretem z roku 1748 bylo nařízeno nejpodrobnější zkoušení porodních babiček na lékařské fakultě nebo krajským fyzikem na venkově.

Na doporučení Dr. van Swieteny byl vydán nový Generální zdravotní řád pro Království české, který se zabývá právy, povinnostmi i postavením porodních babiček. Měly nařízeno, po složení přísné zkoušky a slibu vrchnosti i panu děkanovi, nosit odznak, kterým se lišily od pomocnic, které zkoušku nesplnily. Ty, které zkoušku neměly, musely se přihlásit. Zdravotním řádem bylo porodním babám doporučeno křesťanské a čestné chování a zakázáno pítí alkoholických nápojů. Babičky mezi sebou mají vycházet přátelsky a navzájem si pomáhat. Při komplikacích bylo nutné ihned volat lékaře a to i během III. doby porodní. Zakazuje se jakékoliv předčasné vypuzení plodu a také podávat léky šestinedělce i novorozenci. Další povinnosti se týkají křtu dítěte a samovolného, neuspěchaného porodu.

Od vydání Generálního zdravotního řádu pro Království české dochází k jeho postupné realizaci na celém území a možnosti dalšího pokroku a vývoje. Podobná nařízení byla i pro ostatní profese. Generální řád bylo první obsáhlé a podrobné opatření platné 150 let. Další, nová nařízení vycházela právě z Generálního řádu. Vydáním nového řádu dochází k posunu ve vzdělání porodních babiček. Zvýšily se požadavky na všechny zdravotnické profese po vydání nového zdravotního řádu z roku 1770. Změny povinností porodních babiček se týkaly křtu dítěte. Od vydání Generálního řádu dochází k jeho postupné realizaci na celém území a možnosti dalšího pokroku a vývoje.

(Sedláčková, 1973, str. 4-6)

1.3. Vývoj profese porodních babiček v 19. století – do konce 1. světové války

Platné předpisy a nařízení se týkaly pouze služebních povinností a vzdělávání porodních babiček. Bohužel, ani v jednom nařízení nebylo zaneseno nic o sociálním postavení babiček.

Až roku 1878 byl vydán říšský zákon, který zajistil péči o porodní babičky v obci, kontroloval jejich počet a zaměřil se také na sociální postavení. Naštěstí se obec o babičky postarala, přesto vykonávaly svou profesi za velice nízký honorář.

10. září 1897 vychází Služební předpisy pro porodní báby, nařízeno c. k. ministerstvem věcí vnitřních. Každá porodní babička měla tyto předpisy vlastnit a hlavně se podle nich řídit.

Obsahují čtyři části:

1. Osobní povinnosti porodních babiček. Zde je nařízeno vybavení (nástroje a pomůcky) porodních babiček, osobní čistota, znalosti desinfekce a její užívání.
2. Chování babičky ve službě u těhotných a rodiček.
3. Péče o dítě a šestinedělky.
4. Stanovení povinností porodních babiček ve výkonech veřejných. V tomto oddílu je zmapováno, v jakých případech volat lékaře, kam ohlásit narození dítěte a povinnosti při vedení porodního deníku.

Poslední část služebních předpisů byla doplněna ustanovením trestního zákona ze dne 27. května 1852.

Přes všechny platné normy se sociální postavení porodních babiček nezlepšilo, naopak bylo čím dál horší. Mnoho lékařů se zastávalo babiček a trápila je jejich životní úroveň. Jeden z lékařů „obhajitelů“ byl i Dr. Pachner.

Chodily se vzdělávat ženy z nejbídnějších poměrů a s minimem vzdělání. Aby si babičky zajistily slušný měsíční příjem, bylo potřeba více porodů (kolem 60 porodů na dva tisíce obyvatel). Statistiky mluví jasně, v té době bylo o 1/3 babiček více, než bylo třeba. Nadpočet byl ve městech a venkov zůstal úplně bez porodnické péče.

Obec nezajistila porodní babičce žádnou podporu v období stáří nebo nemoci. Na venkově se pohyboval roční průměrný příjem 121,48 koruny, v malém městečku 173,30 koruny a ve městě 216,35 koruny (průměrně 40 haléřů za jeden den). Tento peněžní obnos neměly jen pro svoji potřebu, ale také nakupovaly desinfekční prostředky.

Lékaři se snažili pomoci s postavením babiček a i ony samy se pokoušely zlepšit svůj stav alespoň ve stáří. Zakládaly podpůrné spolky porodních babiček, co se týče území tehdejšího Rakouska, nejprve ve Vídni, Praze a v Prostějově.

V roce 1890 vznikl podpůrný spolek v Praze. Spolek zajišťoval členkám nepatrnou pomoc v nemoci a při úmrtí. (Sedláčková, 1973, str. 9 - 10)

Porodní babičky zakládaly další organizace:

1. Zemská jednota porodních babiček, v roce 1911 byla založena v Praze.
2. Sdružení porodních babiček v Rakousku, vzniklo v Brně v roce 1903 a také vydávalo Časopis porodních babiček.
3. Říšská organizace rakouských babiček, která vznikla ve Vídni.

Pro zakládání podpůrných či stavovských spolků vedly prosté důvody, bídné hmotné poměry, které nutily babičky, aby s touto nuznou situací něco udělaly. Bývalá školní babička u profesora Rubešky a předsedkyně německé sekce porodních babiček v Praze Pavla

Böhmová byla delegátkou na mezinárodním sjezdu porodních babiček v Drážďanech v roce 1911.

Právě rok 1911 můžeme považovat za zlom ve spolkové činnosti. Babička Böhmová, po svém návratu ze sjezdu, probudila touhu porodních babiček mít vlastní stavovskou organizaci. Zvolily přípravný výbor, který na první schůzi přijal zásadní body celého programu.

1. Delší dobu vyučování porodních babiček, jejich předběžné vzdělávání a inteligentní materiál vhodný ke vzdělávání
2. Zavedení úředně povolených honorářů
3. Zřízení grémia
4. V určitém věku penzionovat porodní babičky
5. Podle okresů a potřeb dosazovat porodní pomocnice

Zemské jednotě přibývaly členky, dva roky po založení jich měla 900. Rok po vzniku začala jednota vydávat časopis Věstník věnovaný zájmům porodních babiček. Podobně jako dnes měl časopis dvojí úkol a to přinášet nové, také osvěžovat vědomosti porodních babiček odbornými články a stále zlepšovat postavení porodních babiček. Nejen babičky, ale i věhlasní lékaři přispívali do časopisu svými články. Byl to jediný zdroj nových a odborných informací.

Bohužel i do činnosti porodních babiček zasáhla první světová válka. Jednota se pokoušela zmírnit bídu matek a dětí. V roce 1917 byla Jednota považována za reprezentantku stavu před úřady a hlavně také před veřejností. (Sedláčková, 1973, str. 11 - 12)

1.4. Stav porodních asistentek po 1. světové válce

Vznik a samostatnost ČSR v roce 1918 dodávala sílu a naději na zlepšení postavení porodních babiček. Všechny spolky na území Čech i Moravy bojovaly za zlepšení postavení.

V roce 1919 se oba spolky spojily v Ústřední jednotu porodních asistentek a začaly také vydávat časopis Věstník. Díky bývalé předsedkyni moravského sdružení paní A. Sotolařové, která razila heslo - v jednotě je síla, se sloučily tyto dvě organizace.

Ještě téhož roku poslala nová jednota svůj návrh na změny sociálního postavení porodních asistentek na ministerstvo zdravotnictví, který již v roce 1910 vypracoval Dr. V. Rubeška a Dr. F. Pachner.

Jednota se snažila, aby se už tak bídné podmínky ještě více nezhoršovaly. Největším problémem bylo, že porodních babiček stále přibývalo, proto požadovaly zastavení výuky a zavedení opakovacích kurzů. Babičky se nemohly dočkat opakovacích kurzů, proto si jeden takový zavedly ve svém časopise. Obsahoval odborné články z oblasti porodnictví,

gynekologie, pediatrie a také zde byly kladeny odborné otázky, na které čtenářky babičky písemně odpovídaly do redakce. Poté byla otázka zodpovězena odborným lékařem a také pochváleny ty porodní asistentky, jejichž odpověď byla správná.

V roce 1923 vyzval Mezinárodní svaz porodních asistentek ke spolupráci Jednotu porodních asistentek a také je pozval na sjezd do Antverp, kde se jí dostalo uznání. V té době měla jednota skoro čtyři tisíce členek.

V Bruggách roku 1922 byl založen Dr. D. F. Daelsem Mezinárodní svaz porodních asistentek. Jednota se stala členem mezinárodního svazu od druhého sjezdu v Antverpách, tedy od roku 1923.

V roce 1924 požádal Mezinárodní svaz Jednotu o uspořádání III. sjezdu porodních asistentek v Praze a to od 31. května do 2. června 1925. Na sjezdu byla vydána rezoluce, kterou požadovaly prodloužení studijní doby porodních asistentek na tři roky. Také byly schváleny stanovy svazu. Předsedkyně Jednoty paní Hana Lišková byla zvolena první předsedkyní Mezinárodní unie porodních asistentek.

Brněnský obvod Jednoty byl v roce 1927 zrušen a tím dalo vzniknout Sdružení porodních asistentek pro Moravu, Slezsko a Slovensko, které sídlilo v Brně.

Po třicetiletém snažení vyšel 9. listopadu 1928 zákon o pomocné praxi porodnické, jakož i o vzdělání a výcviku porodních asistentek. Zákon byl dlouho očekáván, ale nebylo v něm ošetřeno pojištění ani rajónování. Ale tímto zákonem bylo povoleno užívat nového názvu porodní asistentka.

Už tak špatné sociální poměry porodních asistentek zhoršovaly i porody, které byly čím dál častěji vedené v ústavech. Takových ústavů po válce přibývalo, ale postupně klesala i populace.

Na V. sjezdu Mezinárodní unie v Londýně se projednávalo vzdělávání porodních asistentek a navrhovala se nejméně dvouletá praxe na klinikách, než porodní asistentka přejde na obvod.

VI. a VII. sjezd v Berlíně a Paříži se zabýval problémem snížené populace a vyzýval všechny národy, aby zastavili světové zbrojení.

Spolky Ústřední jednoty a Sdružení porodních babiček se opět sloučily v roce 1939. Tímto rokem končí naděje na zlepšení sociálního postavení porodních asistentek a ČSR se nedobrovolně stává součástí Německé říše.

Moravský zemský úřad přešel k reorganizaci babické činnosti. Dal zřídit preventivní poradny pro matku a dítě, Směrnicí o zřízení a vedení poraden pro matky a děti vydané

ministerstvem sociální a zdravotní správy 5. 6. 1939. Úkolem byla péče o těhotné, rodičky, šestinedělky. Tyto poradny vznikly na doporučení Dr. L. Havláška, primáře porodnicko – gynekologického oddělení v Uherském Hradišti.

Byla podána nová žádost o zlepšení úrovně postavení porodních asistentek kvůli novým povinnostem a odpovědným úkolům, které vyplývají z porodnické péče. Snaha o zlepšení pramenila z řad lékařů v čele s Dr. L. Havláškem. Porodní asistentky byly přijaty do zemských služeb a tak v každém moravském zdravotnickém obvodě měla okrsek porodní asistentka. Za měsíc si vydělala 650 korun spolu s pensijním a nemocenským pojištěním.

Požadavky, které navrhovali lékaři, byly splněny jen v malém procentu. Až po druhé světové válce v roce 1948 zákonem o národním pojištění se dostalo porodním asistentkám to, čeho se domáhaly padesát let.

Ústřední jednota porodních asistentek byla zrušena v roce 1948 a její členky přešly do odborových organizací. (Sedláčková, 1973, str. 12 – 17)

2. Vývoj vzdělávání porodních asistentek na území Čech a Moravy

Druhá kapitola je věnována vzdělávání porodních asistentek a ženských sester ve 20. a 21. století na našem území.

2.1. Vzdělávání ve 20. století

Po vzniku samostatného Československa se musela reorganizovat výuka porodních babiček. Od roku 1920 rozhodnutím ministerstva zdravotnictví se již nevyučovaly nové porodní babičky, ale konaly se pouze opakovací kurzy pro pracující porodní babičky. Důvodem byl dostatek vyškolených porodních bab.

Již v roce 1925 požadovali Dr. Rubeška a Dr. Pachner alespoň tříleté studium pro porodní asistentky, bohužel bezúspěšně.

V listopadu roku 1928 vyšel zákon O pomocné praxi porodnické, jakož i vzdělání a výcviku porodních asistentek. (Vránová, 2007, str. 89)

„Národní shromáždění se usneslo na tomto zákoně:

- I. O pomocné praxi porodnické*
- II. Vzdělávání a výcvik porodních asistentek*
- III. Ustanovení trestní a příslušnost*
- IV. Ustanovení závěrečná“*

(Sedláčková, 1973, str. 15)

V roce 1930 byly zřízeny ústavy pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek v Bratislavě, Košicích, Užhorodě, Pardubicích a v Liberci. V Pardubicích se vyučovalo česky, v Liberci německy, v Bratislavě a Košicích slovensky a Užhorodě v jazyce podkarpatskoruském. V roce 1933 byl zřízen ústav pro vzdělávání porodních asistentek také na Ostravsku v Zábřehu n.O. (Bébr, 1932, str. 3-4)

Požadavkům Dr. Rubešky a Dr. Pachnera bylo vyhověno až v roce 1947, kdy bylo studium prodlouženo z deseti měsíců na dva roky. (Vránová, 2007, str. 89)

V roce 1945 bylo zřizováno již sedm státních ústavů pro výchovu a vzdělávání porodních asistentek. Tuto informaci má ve své publikaci Sedláčková.

Vránová uvádí, že v roce 1947 fungovaly pouze dva ústavy pro výchovu porodních asistentek v tehdejší Československu.

Vzdělávání středního zdravotnického personálu se sjednotilo až v únoru roku 1948 zákonem č. 95. Výchova porodních asistentek byla zařazena do vyšších sociálně zdravotních škol. Přijímali se žáci od 14 – 15 let. Pouze odborné vzdělání bylo doplněno i všeobecným. Došlo také k prodloužení výuky na čtyři roky a závěrem se vykonávala teoretická i praktická maturita.

V roce 1951 – 1952 byla délka studia přechodně zkrácena na 3 roky. Absolventům škol bylo pouhých 17 let a těžší mohli být přidělováni na oddělení. Proto bylo v roce 1955 – 1956 zavedeno čtyřleté studium. (Sedláčková, 1973, str. 18)

Porodní asistentky se dva roky učily společně s všeobecnými sestrami a poté se jejich studium rozdělilo podle oborů. Studium bylo zahájeno pouze, když se sešel dostatečný počet zájemkyň. (Vránová, 2007, str. 89)

V roce 1958 – 1959 bylo zavedeno dvouleté denní a dálkové pomaturitní studium pro porodní asistentky. V 70. letech fungovalo i jednoleté studium pro všeobecné nebo dětské sestry, které pracovaly na porodnických odděleních. Studium bylo zakončeno rozdílovou maturitní zkouškou.

Ve školním roce 1960- 1961 bylo otevřeno čtyřleté studium pro absolventy ZDŠ. (Vránová, 2007, str. 90)

Sedláčková ve své publikaci Historie babictví v Čechách a na Moravě uvádí, že v roce 1963 byl změněn název porodní asistentka na ženskou sestru, Vránová uvádí ve svém díle Historie babictví a současnost porodní asistence rok 1965.

Došlo ke změně názvu v důsledku změny péče. Ženské sestry zajišťovaly péči o těhotnou, rodičku, šestinedělku a také komplexní péči o ženu gynekologicky nemocnou. Název ženská sestra byl v roce 1992 změněn zpět na původní porodní asistentku, přestože se náplň profese nezměnila. Od tohoto roku bylo zahájeno dvouleté pomaturitní studium oboru porodní asistentka.

Dále vznikl nový studijní obor Diplomovaná porodní asistentka, který se začal vyučovat od školního roku 1995/1996. Nahradil dvouleté pomaturitní studium. Studium trvalo tři roky na vyšší zdravotnické škole. Ukončeno v roce 2005. (Vránová, 2007, str. 90)

2.2. Vzdělávání porodních asistentek v 21. století

Evropské unie doporučila vzdělávat porodní asistentky dle směrnic 80/155/EHS a 89/594/EHS (Strategické dokumenty I. a II.). Od roku 2001/ 2002 jsou otevřeny bakalářské studijní programy na vysokých školách. Program je minimálně tříletý v rozsahu 4600 hodin, z nichž musí být splněno 50% odborné praxe. Je možná prezenční nebo kombinovaná forma

studia. Závěrem studia se přistupuje ke Státní závěrečné zkoušce, která se skládá z vypracování a obhájení bakalářské práce a splnění ústní zkoušky z předmětů ošetrovatelství, psychologie a klinických předmětů – porodnictví, gynekologie, pediatrie.

Ke studiu se přijímají zájemci z jakéhokoliv typu středních škol. Při odborné praxi musí studenti splnit praktické dovednosti, aby byly schopné po dokončení studia pracovat jako porodní asistentky bez odborného dohledu. (Vránová, 2007, str. 90 - 93)

Dle zákona č. 96/ 2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povolání se odborná způsobilost k výkonu profese porodní asistentka získává úspěšným dokončením následujících studijních programů:

- a) nejméně tříletého akreditovaného zdravotnického bakalářského studijního oboru pro přípravu porodních asistentek
- b) tříletého studia v oboru diplomovaná porodní asistentka na vyšších zdravotnických školách, pokud bylo studium prvního ročníku zahájeno nejpozději ve školním roce 2003/2004
- c) střední zdravotnické školy v oboru ženská sestra nebo porodní asistentka, pokud bylo studium prvního ročníku zahájeno nejpozději ve školním roce 1996/1997

Praktický výcvik probíhá pouze v akreditovaných zařízeních. Porodní asistentka, která získala odbornou způsobilost úspěšným dokončením střední zdravotnické školy, musí po dobu tří let pracovat pod odborným dohledem na určitých odděleních. (Zákon č. 96/2004 Sb.)

3. Vývoj profese porodních asistentek na Pardubicku

Poslední kapitola zmiňuje vznik a vývoj pardubické nemocnice a dále počátky a plynulý rozvoj vzdělávání porodních asistentek v Pardubicích. Závěr kapitoly je věnován řediteli Ústavu pro vzdělání a výcvik porodních asistentek Prof. MUDr. Cyrilu Gálovi.

3.1. Historie pardubické nemocnice

Rokem 1857 se začala psát dlouholetá historie nemocnice v Pardubicích. Byla založena jako obecní nemocnice z obecních prostředků. Byla zřízena v domku na Bílém předměstí č. p. 117 (nynější Štrossova ulice). V roce 1860 měla pouhých dvanáct lůžek. Léčení v nemocnici bylo pro většinu obyvatel z finančních důvodů nedostupné. První rozšíření proběhlo v roce 1872 na 60 lůžek a v roce 1893 na 75 lůžek. Tehdejší vybavení bylo velice chatrné, prostředí bez větracích otvorů a prakticky nevytopitelné. Pacienti nebyli rozdělení dle pohlaví a operace se prováděly v předsíni lékařského pokojíku.

Prvními lékaři v nemocnici byli Dr. František Markl (1807-1884), rodák z Rohozné u Nasavrku, který promoval ve Vídni a po něm následovali Dr. Antonín Liebich a Dr. Alois Pohl. Poslední jmenovaný působil ve staré nemocnici až do jejího zrušení.

V roce 1898 bylo okresním zastupitelstvem rozhodnuto postavit novou nemocnici na území obce Pardubičky – Na vinici. Stavět se začalo v roce 1900 a dokončeno o tři roky později. Vystavěla se tři oddělení s 80 lůžky: chirurgické, interní, infekční, budova administrativní a hospodářská, úmrlčí komora. V té době patřila k nejmodernějším mimo pražské nemocnice. (Klíč, 1950, str. 53)

Slavnostní otevření proběhlo 15. března 1903, ale týden trvalo přesunutí pacientů ze staré nemocnice. Takže normální provoz byl zahájen 22. března 1903. (Vostatek, 2003, str. 16)

Prvním primářem a zároveň ředitelem se v roce 1903 stal Dr. František Mesany, rodák z Kladna, žák a první asistent profesora Maydla. Postupně nemocnice rozšiřovala počet lůžek, v roce 1904 měla 175 lůžek, v roce 1913 195 lůžek, v roce 1923 211 lůžek, 243 lůžek v roce 1925 a v roce 1928 již 275 lůžek. Bohužel, i když se navyšoval počet lůžek, vybavení nemocnice bylo velice nedostatečné. Nemohla své pacienty zaopatřit ani tím nejpotřebnějším.

Kromě primáře byli zaměstnáni dva, později tři sekundární lékaři a řádové sestry. Obrovským přínosem pro nemocnici byl příchod MUDr. Jana Řehoře, který nastoupil na post primáře interního oddělení v roce 1925 a také příchod MUDr. Jaroslava Snopka, který přijal místo primáře chirurgického oddělení o dva roky později.

V roce 1928 má nemocnice 276 lůžek, ale 4 440 přijatých pacientů. Opět nastala situace, kdy bylo rozšíření nemocnice nezbytné. Okresní zastupitelstvo se usneslo na výstavbě nových částí nemocnice a to interní, chirurgické, infekční a prosektury V roce 1930 byly vystavěny pavilony, které byly provozně promyšlené a moderně vybavené.

Téhož roku bylo založeno gynekologicko-porodnické oddělení a do čela nastoupil MUDr. Cyril Gála. Oddělení bylo otevřeno v budově bývalé chirurgie. Dále byl zřízen Státní ústav pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek, který za vedení Dr. Gály vychoval stovky porodních asistentek. Ústav byl umístěn v budově staré interny. Obě budovy byly zvýšeny o druhé patro. Do pardubické nemocnice přicházeli pacienti ze širokého okolí.

Nemocnice se rychle rozrostla, v roce 1931 měla již 397 lůžek a 6 120 přijatých pacientů. Toho roku nemocnici rozšířili další dva odborníci Dr. Josef Svoboda odborník pro nemoci oční a Dr. Václav Horáček specialista pro nemoci ušní, krční a nosní. Prozatím pracovali v nemocnici jako konziliáři. Obě oddělení byla zřízena v roce 1939 výstavbou trojpavilonu, kde bylo otevřeno i dětské oddělení, jehož primářem byl zvolen Dr. Jiří Zimák. Velký trojpavilon byl slavnostně otevřen 15. února 1941. Ústav měl 562 lůžek a 10 692 přijatých pacientů. (Bartoš, 1957)

V roce 1935 přesněji 6. března se nemocnice přejmenovala na Masarykovu všeobecnou veřejnou okresní nemocnici v Pardubicích. V roce 1937 byla postavena hospodářská budova s prádelnou a byty pro zaměstnance.(Bartoš, 1957)

V pohnutém roce 1938 se podařilo dostavět patologický pavilon. Primářem se stal Dr. Schwartz, jelikož musel uprchnout před okupanty, převzal primariát Dr. Miloslav Hub. Novou administrativní budovu vystavěly v roce 1939. Rentgenologické oddělení bylo otevřeno v roce 1941 v čele s Dr. Františkem Procházkou. Od roku 1857 do roku 1945 tedy nemocnice dosáhla počtu devíti oddělení. Po osvobození došlo k prudkému rozvoji nemocnice. (Klíč, 1950, str. 54) a (Bartoš, 1957)

V roce 1945 byl počet lůžek 891 a do roku 1950 byl rozšířen na 1 108. Roku 1946 bylo otevřeno tuberkulózní oddělení s primářem Dr. Jaroslavem Kolářem. O rok později byl postaven nový pavilon pro nemoci infekční se 70 lůžky. V roce 1950 byla otevřena tři nová oddělení: neurologické, ortopedické a Krajská transfuzní stanice, v čele s primáři Dr. Aloisem Masákem, Dr. Václavem Benešem a Dr. Václavem Ločařem. O rok později bylo otevřeno oddělení pro nemoci pohlavní a kožní s primářkou Dr. Marii Šabatovou.

V témže roce byl dostavěn i pavilon gynekologicko – porodnický, u kterého se stavbou započalo v roce 1947. Oddělení mělo 125 lůžek, které se později rozšířilo na 157 lůžek. Primářem byl jmenovaný Dr. Jaroslav Hanousek.

V roce 1953 nese nemocnice název Krajský ústav národního zdraví. V témže roce bylo otevřeno nové oddělení pro zdravotní péči o tělovýchovu a sport v čele s Dr. Karlem Šabatem.

O rok později vznikají další tři oddělení: urologické, psychiatrické a úrazová chirurgie s primáři Dr. Miroslavem Jírou, Dr. Svatoplukem Stuchlíkem a Dr. Jaroslavem Černým.

V roce 1956 byla otevřena další dvě oddělení: stomatochirurgické s primářem Dr. Zdeňkem Boučkem a oddělení pro léčení nádorů v čele s Dr. Karlem Hostašem. Posledním oddělením se stala osamostatněná laboratoř s primářem Dr. Jaromírem Jadrným.

Od roku 1945 tedy za 12 let bylo otevřeno 10 nových oddělení. Rychlé rozšiřování nemocnice bylo možné jen díky finančním příspěvkům vlády. (Klíč, 1950, str. 54)

V roce 1957 pracovalo v nemocnici 21 primářů, 62 sekundárních lékařů, přes 300 sester, laborantů a instrumentářek a přes 200 zaměstnanců hospodářských a správních. Nemocnice měla také řadu pododdělení a poraden.

V roce 1948 ošetřila nemocnice 16 640 pacientů a v roce 1956 22 000 nemocných, mimo to velký počet ambulantních nemocných. (Bartoš, 1957)

8. září 1987 byla slavnostně otevřena 6. patrová budova Léčebny dlouhodobě nemocných. (Vostatek, 1993, str. 8)

Od roku 1990 byla zahájena modernizace nemocnice. Pomalu se nemocnice měnila v moderní a všeobecnou, která poskytuje služby na dobré úrovni. (Feřtek, 1996, str. 8)

V současnosti má nemocnice 945 lůžek, 1644 zaměstnanců, 38 odborných pracovišť, hospodářské a technické budovy, prádelnu a stravovací provoz. Nemocnice se snaží vybudovat technické zázemí, které může přispět k vyřešení ekologických problémů a náhradních energetických zdrojů. V čele kliniky stojí přednostové a každé oddělení je pod vedením primáře, který má svého zástupce.

Krajská nemocnice se 1. 10. 2007 transformovala na akciovou společnost, která je jejím pokračovatelem. Pardubická krajská nemocnice by velice dobře obstála v porovnání s jakýmkoli jiným ústavem.

(Pardubická krajská nemocnice a.s., Historie nemocnice, 2009. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.nemocnice-pardubice.cz/stranka/o-nemocnici/historie-nemocnice/19/>)

3.2. Vzdělávání v Pardubicích

Výuka porodních asistentek má v Pardubicích dlouhodobou a bohatou historii. 31. června 1930 byl založen Státní ústav pro výchovu a vzdělávání porodních asistentek. Vedení se ujal

tehdejší primář porodnicko - gynekologického oddělení Dr. Cyril Gála. Informace o otevření ústavu se šířila také pomocí periodika Východočeský republikán. (obrázek č. 1, č. 2, č. 3)

Přijímaly se ženy ve věku 25 – 35 let, jen výjimečně ženy jiného věku. Pokud měla zájemkyně ukončenou třetí třídu měšťanské školy, nemusela vykonávat přijímací zkoušku. K přijímací zkoušce měla ještě povinnost doložit revers, v němž se zavazovala, že bude vykonávat porodnickou profesi v dané obci, která výcvik požadovala. Výlohy spojené se studiem byly nemalé: školné 300 Kč, zkušební taxa 100 Kč, porodnická brašna s povinným vybavením 500 Kč. Dále také měsíční výdaje za ubytování, stravu, prádelnu, osobní vybava a stejnokroj (400 – 480 Kč).

Trvání studia, které bylo rozděleno na čtyři období, nesmělo být méně než 10 měsíců. První tři období byla ukončena prospěchovou zkouškou. Poslední čtvrté období bylo zakončeno zkouškou závěrečnou.

Vyučovalo se podle učebních plánů a osnov, které rozdělovaly předměty na hlavní a vedlejší. Předměty hlavní byly porodnictví a kojení. Mezi vedlejší spadaly: pomocné nauky o asepti, antiseptice, dezinfekci, anatomie a fyziologie člověka, nauka o ženských pohlavních nemocech, nauka o obecném zdravotnictví a první pomoci, nauka o zákonech a jiných mravních přepisech. Největší důraz se kladl na praktické vyučování u lůžka.

(Beránková, 2004, str. 56)

Na závěrečnou zkoušku měly studentky pouze jeden pokus, výjimečně se souhlasem ministerstva zdravotnictví, byl udělen další. Po úspěšně dokončené závěrečné zkoušce a složení slibu, byl absolventkám udělen diplom. Povinností každé porodní asistentky byla účast na opakovacích kurzech. Poprvé po pěti letech od vydání diplomu a následně každých 10 let. Dále také pokud porodní asistentka přerušila svou praxi na více než tři roky. (Erbenová, 2011, str. 88)

Každý rok úspěšně dokončilo kurz kolem 30 absolventek. Během druhé světové války a po ní až do roku 1948, bylo studium dvouleté.

(Beránková, 2004, str. 56)

Roku 1950 bylo ukončené studium v tomto ústavu a studium porodních asistentek bylo přesunuto na Vyšší sociálně zdravotní školu, která byla otevřena v roce 1947. S otevřením nové školy byla prodloužena i doba vyučování na čtyři roky. První dva roky měly společný základ studentky zdravotní pracovnice, dětské sestry, ošetřovatelky, porodní asistentky a sociální pracovnice.

První maturita proběhla v roce 1951, studium tehdy úspěšně ukončilo 27 studentek. S touto formou studia probíhaly i kurzy pro diplomované sestry. Téhož roku vznikla nejprve jako

tříletá Střední zdravotnická škola. Po reformě v roce 1953 se studium prodloužilo od roku 1954 na čtyři roky pouze pro obory Všeobecná zdravotní sestra a Dětská sestra.

Až po šestileté pauze byl opět otevřen obor Porodní asistentka. Studium trvalo dva roky a zájemkyně musela mít dokončenou jedenáctiletou školní docházku.

Do kompetencí porodní asistentky přibyla i péče o gynekologicky nemocné ženy, proto se v roce 1965 studijní obor přejmenoval na Ženskou sestru. Doposud pracovaly porodní asistentky výhradně na porodních sálech, oddělení šestinedělí a oddělení patologického těhotenství. Název oboru porodní asistentka se vrátil v roce 1992, přestože péče o ženy na oddělení gynekologie přetrvává v kompetencích porodních asistentek.

Studium probíhalo jako dvouleté denní a jednorocní dálkové studium. Formu denního studia navštěvovaly absolventky nezdravotnických středních škol. Na dálkové studium se přijímaly absolventky středních zdravotnických škol oboru zdravotní sestra a dětská sestra. Učební plány byly opět rozděleny na povinné a nepovinné předměty. Ukončení studia znamenalo úspěšně složit maturitní zkoušku z praktické i teoretické části a samostatné vedení 16 porodů, z nichž byl poslední ohodnocen. (Beránková, 2004, str. 56)

Výuka započala, pouze pokud se přihlásil dostatečný počet zájemkyň. Výuka byla zahájena konkrétně pouze v těchto letech 1966, 1969, 1971, 1981, 1988 a 1990. Výuka obsahovala celkem 210 konzultačních hodin. Mezi vyučovací předměty patřily (pozn. v závorce celkový počet hodin): Psychologie ženy (15 hodin), Gynekologie (30 hodin), Porodnictví (55 hodin) a péče o ženu (110 hodin). Na konci každého pololetí se skládaly zkoušky ze všech předmětů. V rámci předmětu Péče o ženu probíhala odborná praxe na porodnicko-gynekologických odděleních. V prvním ročníku to byly 3 dny po 7 hodinách denně. V průběhu tohoto studia prošlo výukou celkem 100 absolventek.

Absolventky oboru ženská sestra plnily funkci středního zdravotnického pracovníka v léčebně preventivním procesu v úseku diagnostiky, terapie a ošetřování těhotných žen, rodiček, žen v šestinedělí. Ženská sestra mohla pracovat i na oddělení interním, chirurgickém i dětském.

Z dochovaných učebních plánů z roku 1972 můžeme jmenovat povinné a nepovinné předměty. Povinné předměty byly následující: Latinský jazyk, Branná a Tělesná výchova. Mezi odborné předměty patří: Somatologie, Patologie, Mikrobiologie, Epidemiologie a hygiena, Gynekologie, Porodnictví, Vnitřní lékařství, Organizace zdravotnictví, Právní nauky, První pomoc, Psychologie, Klinická propedeutika, Chirurgie, Pediatrie, Neurologie a psychiatrie, Ošetřovatelství, Ošetřování nemocných, Péče o ženu. Mezi

nepovinné předměty ve 2. ročníku se řadí: Latinský jazyk, Konverzace ve volitelném jazyce, Sportovní hry, Psaní na stroji, Cvičení z výpočetní techniky.

Počet hodin pro praktický výcvik se blížil skoro 50% celkové doby výuky. Učební plán z roku 1972 zajišťoval základní kvalifikační vzdělání pouze po dokončeném středoškolském studiu. V předmětu Péče o ženu se objevuje nový termín „potřeby ženy a jejich uspokojování“. Závěrem studia byla maturitní zkouška z předmětů Porodnictví, Gynekologie a Vnitřní lékařství. Teoretické maturitní zkoušce předcházela zkouška praktická. Studentka musela mít splněný příslušný počet porodů.

V roce 1988 byl studijní plán podobný. Studium bylo zakončeno praktickou i teoretickou maturitní zkouškou. Přijaly se zájemkyně, které měly úspěšně dokončenou jakoukoli střední školu a prospěly u přijímacích zkoušek. (Erbenová, 2011, str. 89)

Rokem 1992 se vrátil název oboru na porodní asistentku. Výuka probíhala pomaturitně v denní formě po dva roky. Toto kvalifikační studium bylo zakončeno maturitní zkouškou. Absolventky se uplatňovaly v preventivní a ošetrovatelské péči o ženu ve zdravotnickém zařízení. Prakticky výcvik probíhal na základě plánování a aplikaci ošetrovatelského procesu.

27. 5. 1996 schválilo ministerstvo školství a tělovýchovy po dohodě s ministerstvem zdravotnictví nový vzdělávací program. Již v 1996/1997 byl otevřen první ročník oboru Diplomovaná porodní asistentka. Výuka trvala tři roky a probíhala na Vyšší odborné škole. Ke studiu byly přijaté zájemkyně pouze s úplným, dokončeným středoškolským vzděláním.

Školní rok byl rozdělen na zimní a letní období, vždy byl zakončen obdobím zkouškovým. Výuka probíhala ve dvou blocích a to teoretické přednášky a klinická praxe. Závěrečná zkouška se skládala z obhajoby absolventské práce, teoretické zkoušky z odborných předmětů, nutnou podmínkou bylo doložení nejméně 30 samostatně vedených porodů.

Od roku 2002, kdy byl po úspěšné akreditaci založen Ústav zdravotnických studií při Univerzitě Pardubice, probíhá výuka v rámci bakalářského studijního programu Ošetrovatelství R 5341 ve studijním oboru Porodní asistentka. Výuka byla zahájena 19. 9. 2002. Studijní program sestavený dle požadavků EU, které určují: věk uchazeče, dosažené vzdělání, počet výukových hodin (4600), obsah studia, jednotlivé předměty, 50% poměr mezi teoretickou výukou a klinickou praxí. (Beránková, 2004, str. 57)

V roce 2007 došlo k transformaci Ústavu na Fakultu zdravotnických studií. Reakreditace oboru porodní asistentka byla podána k 16. červenci 2009. Na katedře porodní asistence a zdravotně sociální práce je možné studovat dva tříleté bakalářské studijní obory v prezenční formě a navazující magisterský obor. Bakalářské programy jsou Porodní asistence, obor Porodní asistentka a Zdravotně sociální péče, obor Zdravotně – sociální pracovník.

Od školního roku 2011/2012 Fakulta nabízí studium navazujícího magisterského programu Specializace ve zdravotnictví, obor Perioperační péče v gynekologii a porodnictví v prezenční formě. Tento obor je určený pro absolventy bakalářského studijního oboru Porodní asistentka. (Erbenová, 2011, str. 90)

3.3. Profesor MUDr. Cyril Gála

Profesor Gála (7. 10. 1895 – 18. 9. 1970) se narodil v Kunovicích u Uherského Hradiště. Úspěšně dokončil hradištské gymnázium, poté byl přijat na lékařskou fakultu brněnské univerzity, kde v roce 1924 promoval. Svou kariéru směřoval ke specializaci v oboru gynekologicko – porodnickém. Působil na pražské gynekologicko – porodnické klinice jako asistent profesora Odstrčila.

Rok po promoci nastoupil v pardubické nemocnici. V roce 1930 se stal třetím primářem nově otevřeného gynekologicko – porodnického pavilónu v budově bývalé chirurgie. Stál v čele Ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek. Touto funkcí Dr. Gálu pověřilo ministerstvo zdravotnictví a tělesné výchovy ČSR 31. července 1930. Ústav sídlil v prostorách dnešního kožního oddělení, bývalá budova interny.

Roku 1931 se stal docentem a v roce 1938 profesorem. Dr. Gála je autorem několika odborných prací a publikací:

České lidové pověry a pranostiky o ženách a porodnictví, tato kniha vyšla v Pardubicích v roce 1940 vlastním nákladem autora. V této knize jsou sepsána různá přísloví a pořekadla týkající se porodu a rodiček, těhotných, šestinedělek a novorozenců.

Endokrinologie placenty (souborná a experimentální práce) vydaná v roce 1937 v Pardubicích.

Nauka o mateřství: mateřství pravidelné, tato učebnice byla vydána v Praze v roce 1953.

Nauka o ženských chorobách a jejich profylaxi se zřetelem na školení porodních asistentek (cyklus populárních lékařských přednášek z gynekologie), tato publikace vyšla v roce 1940 v Pardubicích.

Dr. Cyril Gála za svého působení povznesl nemocnici na úroveň nemocnic ve velkých městech. Svou činností dal důležitý a pevný základ dalšímu vývoji porodnicko – gynekologického oboru. Dr. Gála žil v Pardubicích až do roku 1970, zde v polovině září zemřel. (Zlatohlávková, 2006, Klub přátel Pardubicka 1 – 2. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.kpp.iipardubice.cz/1143102091-prof-mudr-cyril-gala.php>)

VÝZKUMNÁ ČÁST

Tato část bakalářské práce věnuje pozornost porovnání výuky porodních asistentek v současnosti a výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek na základě zpracování a porovnání literatury. Dále jsme se krátce zaměřily na srovnání podobnosti některých dovedností v porodní asistenci.

4. VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Výzkumné otázky jsou následující:

1. Je obsah výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek shodný s výukou probíhající v současnosti?
2. Jsou současné dovednosti v porodní asistenci podobné se znalostí výkonů ve 30. letech 19. století?

5. METODIKA VÝZKUMU

Výzkumné šetření, týkající se porovnání výuky porodních asistentek probíhající v rámci Ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek s výukou porodních asistentek v současnosti na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice, bylo provedeno na základě porovnání literatury z roku 1932 a současných studijních plánů. Z těchto materiálů jsme se také snažily zjistit shodu dovedností v porodní asistenci, kdy jsme porovnávaly úkony prováděné v současnosti a činnosti obvyklé ve 30. letech 20. století.

5.1. Výzkumný nástroj

K získání dat pro vlastní výzkumné šetření byla použita metoda porovnání literárních zdrojů z 30. let 20. století a ze současných studijních plánů (rok 2010-2013).

K porovnání byly využity následující zdroje získané především v krajské knihovně a okresním archivu:

- **Učebnice pro porodní asistentky**

Zákonem č. 200 Sb. z. a n. ze dne 9. listopadu 1928 a vládním nařízením č. 154 Sb. z. a n. z 15. října 1929 byla stanovena struktura Ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek. Výnosem č. 21672 Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy byla ustanovena učební osnova (25. srpna 1930).

V Ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek probíhala výuka dle Učebnice pro porodní asistentky napsána k pokynu Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy. Autorem lékařské části je MUDr. František Pachner, primář porodnicko – gynekologického oddělení Státní nemocnice na Ostravsku. Části administrativně právní je autorem JUDr. Richard Bébr, odborový přednosta Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy. Učebnici vytiskla Československá akciová tiskárna v Praze v roce 1932 nákladem Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy Československé republiky.

- **Výklad předpisů o vzdělávání a výcviku porodních asistentek z roku 1932**

Zákon č. 200/1928 Sb. o pomocné praxi porodnické jakož i o vzdělání a výcviku porodních asistentek vyřešil na dlouhou dobu otázku teoretického i praktického vyučování v Ústavech pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek. Tyto ústavy byly přímo podřízeny Ministerstvu zdravotnictví.

- **Studijní plány**

Studijní plány stanovují náplň výuky oboru Porodní asistentka, studijního programu Porodní asistence, která probíhala v akademickém roce 2010/2011 – 2012/2013 na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Studijní plány jsou snadno dostupné na informačním systému studijní agendy.

5.2. Analýza dat

Informace získané z výše uvedených literárních zdrojů, byly využity při porovnání výuky porodních asistentek na státních ústavech ve 30. letech 20. století s obsahem výuky v současnosti na vysokých školách. Dále jsme zjišťovaly shodu dovedností v porodní asistenci, které jsou standartní v současnosti a činnosti obvyklé ve 30. letech 20. století.

6. INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V této části práce uvádíme důkladně zpracované výsledky výzkumného šetření, týkající se porovnání současné výuky na vysokých školách s obsahem výuky, která probíhala ve 30. letech 20. století v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek. Dále jsme zjišťovaly podobnost v činnosti porodní asistentky v současnosti a úkony obvyklé pro 30. léta 20. století.

ČÁST LÉKAŘSKÁ

Část lékařská byla rozdělena na 6 dílů, některé díly se dále rozdělovaly na menší části.

Díl I. Pomocné nauky

I. díl s názvem Pomocné nauky umožňoval kandidátkám zopakování základním informací z obecné školy (měrické pojmy, míry, váhy, procenta). Dále bylo v tomto dílu konkrétně rozebráno např. teploměr a měření tělesné teploty u dospělých, dětí i kojenců. O porodnické čistotě, kde se zaměřily na hygienu rukou, nehtů a oděvu porodní asistentky. Pododdíl sepse a antiseptiky, zde nalezneme informace z dějin horečky omladnic, dále pojednává o různých druzích bakterií a jejich zániku, o infekci i imunitě, o dezinfekčních prostředcích, o mytí a desinfekci rukou. (Bébr, 1932, str. 3 – 23)

Porovnáme-li kapitolu Pomocné nauky s výukou probíhající v současnosti, lze konstatovat, že existuje značná podobnost s předmětem Ošetřovatelské postupy. Výuka ošetřovatelských postupů probíhá v rozsahu 4 hodiny přednášek/14 dní a 6 hodin cvičení/14 dní v zimním i letním semestru prvního ročníku.

Cílem předmětu je získání teoretických vědomostí a praktických dovedností o ošetřovatelských výkonech a postupech. Obsahem předmětu jsou například tyto kapitoly:

- Péče o základní biologické potřeby klienta, fyziologické funkce, odběr biologického materiálu
- Hygienická péče, dekubity, opruzeniny, obvazový materiál, obvazy
- Péče o pomůcky, příprava k operaci, převazy, nástroje, drény, drenáže, punkce

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

V další části I. dílu **O skladbě a činnosti lidského těla** byla podrobně rozebrána anatomie a fyziologie lidského těla, pro přehled názvy podkapitol této části: lidský zevnějšek, kosti,

svaly, ústrojí zažívací-močové-oběhu krevního a mízního, žlázy s vnitřní sekrecí, ústrojí dýchací-nervové-smyslové. Tři kapitoly I. dílu jsou věnované anatomii a fyziologii ženských rodidel (o ženské pánvi, o skladbě ženských rodidel-zevní/vnitřní rodidla, o činnosti rodidel). (Bébr, 1932, str. 25 – 72)

Porovnáme-li následující kapitoly I. dílu s výukou probíhající v současnosti, lze tvrdit, že se vyskytuje značná shoda s předměty Anatomie a Fyziologie.

Výuka anatomie a fyziologie probíhá v zimním semestru v prvním ročníku v rozsahu anatomie (přednášky 4 hodiny/14dní), fyziologie (přednášky 4 hodiny/14dní). V letním semestru je rozsah výuky anatomie (přednášky 2 hodiny/14 dní, cvičení 1 hodina/14dní) a fyziologie (přednášky 2 hodiny/14 dní, cvičení 2 hodiny/14dní).

Cílem předmětu anatomie je seznámit studenty se stavbou lidského těla.

Cílem předmětu fyziologie je přiblížit mechanismy řízení a udržování homeostázy a patofyziologické pochody. Obsahem předmětu fyziologie je například:

- Kardiovaskulární systém, principy snímání EKG, dýchací a endokrinní systém
- Základní složky výživy, metabolické nároky organismu, hladovění
- Parenterální výživa, diabetik na umělé výživě, výživa v těhotenství
- Patofyziologie kardiovaskulárního, dýchacího, trávicího a vylučovacího systému

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Díl II. Nauka o porodnictví

II. díl byl rozdělen na dvě obsáhlé části A. normální porodnictví a B. patologické porodnictví.

Část A. se dále dělila na další 3 menší kapitoly (o pravidelném těhotenství, o pravidelném porodu, o pravidelném šestinedělí) a každá z nich měla ještě několik částí.

Normální porodnictví – o pravidelném těhotenství

I. kapitola o pravidelném těhotenství byla dále rozdělena na 5 menších částí.

I. část pojednává o **vývoji pravidelného těhotenství**, od oplození, vývoje-zahnízdění-výživě vajíčka, přes jednotlivé části vejce až ke zralému plodu, jeho krevnímu oběhu, výživě a uložení.

II. část s názvem o **změnách, které způsobilo těhotenství v ženském těle**, podrobně rozebírají změny jednotlivých částí ženského těla, například změny v děloze, na pochvě a zevních rodidlech, na přívěscích děložních, na tvrdých a měkkých částech pánve, na břiše a prsou, na ostatním těle, změny duševní a také těhotenské obtíže.

III. část o **porodnickém vyšetřování** přibližovala odběr anamnézy, známky těhotenství, zevní a vnitřní vyšetřování, návod, jak určit den porodu.

IV. část, **jak se má žena chovat v těhotenství a před porodem**, doporučovala vhodnou životosprávu v těhotenství (jídlo, nápoje, stolice, močení, spánek, koupele, prádlo, šaty, prsy, soulož, emoční změny).

V. část o **přípravách k porodu**, přibližovala, co si má porodní asistentka sebou vzít k porodu a jak měla připravit domácnost rodičky (porodnická brašna, místnost k porodu, porodnické lůžko, prádlo, vanička, umyvadla a kálecí mísa). (Bébr, 1932, str. 76 – 123)

Porovnáme-li kapitolu O pravidelném těhotenství s výukou v současnosti, lze konstatovat, že existuje výrazná podobnost s předměty Embryologie, Porodní asistence I. a Porodnictví.

Výuka embryologie probíhá v zimním semestru prvního ročníku v rozsahu 2 hodin přednášky/14 dní. Cílem předmětu je obeznámit studenty s počátkem vývoje lidského zárodku a problematikou společnou pro embryologii a porodnictví. Obsahem předmětu jsou například tyto kapitoly:

- Stavba a vývoj lidských gamet, oplození, rýhování a implantace
- Vývoj tvaru a velikosti zárodku., růst plodu, vývoj vícečetného těhotenství
- Výživa zárodku, vývoj plodových obalů, placenty a pupečníku a jejich anomálie

Výuka porodní asistence I. probíhá v letním semestru prvního ročníku v rozsahu 4 hodiny cvičení/14 dní. Cílem předmětu je zvládnutí základní terminologie a praktických dovedností v

oblasti prenatální péče zaměřenou na sledování zdravotního stavu matky a plodu v průběhu gravidity. Obsahem předmětu porodní asistence I. jsou pro přehlednost tyto kapitoly:

- Prekoncepční péče, edukační činnost porodní asistentky v prenatální péči
- Metodika kurzu psychoprofylaktické přípravy, fyzikální vyšetření těhotné ženy
- Návčik zevního a vnitřního porodnického vyšetření

Porodnictví v letním semestru prvního ročníku probíhá v rozsahu 2 hodiny přednášek/14 dní. Cílem předmětu je přiblížit studentům průběhem gravidity, porodu, šestinedělí a možné komplikace a rizika. Obsahem předmětu porodnictví jsou například tyto kapitoly:

- Stanovení porodnického rizika, těhotenské změny v organismu ženy, diagnostika gravidity
- Porodnické vyšetření v jednotlivých trimestrech gravidity, farmakoterapie v graviditě
- Uložení plodu v děloze na konci gravidity, speciální vyšetřovací metody v době gravidity
- Biochemické, endokrinologické, bakteriologické a sérologické vyšetření v době gravidity

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Normální porodnictví - o pravidelném porodu

II. kapitola o pravidelném porodu se dělila na dalších 7 menších částí.

I. část s názvem **počátek pravidelného porodu** pojednávala o přípravě rodičky k porodu, o porodních cestách a o porodních bolestech.

II. část **první doba porodní** obsahovala spoustu obrázků a informací k první době.

III. část **druhá doba porodní** pojednávala o mechanismu porodu hlavičky, chránění hráze, o porodu ramének a podvázání pupečníku a o odtoku vody plodové. IV. část **třetí doba porodní**.

V. a VI. část pojednávala o **poporodním ošetření rodičky a novorozence**.

VII. část s názvem **přehled pravidelného porodu** zobrazovala základní rozdíly, poučky u porodu prvorozičky a vícerozičky, dále stručný přehled jednotlivých dob porodních.

(Bébr, 1932, str. 129 – 164)

Porovnáme-li kapitolu o pravidelném porodu s výukou v současnosti, lze konstatovat, že se vyskytuje značná shoda s předměty Porodní asistence I. a Porodnictví vyučované ve druhém ročníku.

Výuka porodní asistence I. ve druhém ročníku zimního semestru probíhá v rozsahu 21 hodin cvičení/semestr. V letním semestru výuka probíhá v rozsahu 10 hodin cvičení/semestr.

Cílem předmětu je osvojení základní terminologie a praktických dovedností v oblasti prenatalní a perinatální péče, sledování zdravotního stavu matky a plodu v průběhu gravidity a během fyziologického porodu. Obsah předmětu porodní asistence I. :

- Porodní asistence v I. – IV. době porodní, nácvik samostatného porodu
- Péče o rodičku v průběhu fyziologického porodu, nácvik ošetření porodního poranění

Výuka porodnictví v zimním semestru 2. ročníku probíhá v rozsahu 14 hodin přednášek/semestr. Cílem předmětu je obeznámit studenty s fyziologickým průběhem gravidity, porodu, šestinedělí a možnými komplikacemi a riziky.

Obsah předmětu porodnictví jsou například tyto informace:

- Fyziologický porod, porodní síly a porodní cesty, porodní poranění, bolest při porodu
- Novorozenec z hlediska porodníka, porodní poranění plodu
- Kardiotokografie, amnioskopie, ST analýza, intrapartální pulzní oxymetrie
- Fyziologické šestinedělí, překotný porod, první pomoc při porodu mimo ústav

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Normální porodnictví – o pravidelném šestinedělí

Poslední kapitola normálního porodnictví pojednávala o pravidelném šestinedělí a byla rozdělena na 3 menší části.

I. část s názvem **změny v ženském těle** popisovaly změny, které probíhají v ženském těle v šestinedělí (děloha po porodu, poporodní bolesti, zavinování dělohy, očistky, podrobně změny na rodidlech, změny týkající se stěny břišní, prsou).

II. část pojednávala o **známkách proběhlého porodu**.

III. část o **životosprávě šestinedělky** obsáhle popisovala pravidla péče o ženu v šestinedělí. Obecná pravidla doporučovala, aby žena zůstala po porodu nejméně 9 dní v lůžku (první 4 dny, absolutní klid na lůžku, od 5. dne se směly posadit, 8 den mohly na 2 dopoledne a odpoledne vstát a od 9 dne mohly začít chodit). Dále se v této kapitole popisovaly počty návštěv porodní asistentky, místnost, ve které by měla nedělkka pobývat (péče o lůžko i prádlo). Důležité bylo a je sledování tělesné teploty, pulzu. V knize se upozorňovalo na významnost spánku, odpočinku, stravy, sledování pravidelnosti vyprazdňování v šestinedělí. V této kapitole byla popsána péče o novorozence, hygiena

šestinedělky, přikládání k prsu, péče o prsy, kojení. Dále doporučovala, kdy se smí žena vrátit zpět do práce. (Bébr, 1932, str. 165 – 183)

Porovnáme-li kapitolu o pravidelném šestinedělí se současnou výukou, lze tvrdit, že existuje značná podobnost s předmětem Porodní asistence IV.

Výuka porodní asistence IV. probíhá v zimním semestru III. ročníku v rozsahu 10 hodin cvičení/semestr. Cílem předmětu je studentům přiblížit péči o šestinedělku. Obsah předmětu porodní asistence IV. jsou pro příklad tyto kapitoly:

- Péče porodní asistentky o ženu s fyziologickým šestinedělím, po porodu s poruchou mikce, defekace, poraněním hráze
- Péče porodní asistentky o ženu po porodu s krvácením, při poruchách laktace a puerperální psychózou a s puerperální infekcí
- Péče porodní asistentky o ženu v šestinedělí se zánětem žil, embolií plicnice a plicním infarktem

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Díl II. Část B Patologické porodnictví byla rozdělena na 3 kapitoly (o nepravidelném těhotenství, o nepravidelném porodu a o nepravidelnostech v šestinedělí) a ty byly dále rozčleněny na menší části.

V úvodu kapitoly bylo uvedeno, ve kterých případech musela porodní asistentka zavolat lékaře. „*Podle zákona musí tak učiniti při všech nepravidelnostech s při všech událostech, jimž nerozumí.*“

Patologické porodnictví - o nepravidelném těhotenství

Nemoci těhotných byly rozděleny na **nemoci nahodilé** (choroby srdce, plic a ledvin, DM, zánět slepého střeva, choroby žlučníku, uskřínutá kýla, úrazy a krvácivost, infekční choroby), **stupňované těhotenské potíže** (úporné zvracení těhotných, úporné slintání, zácpa, opruzeniny, městky, duševní poruchy), **vady rodidel** (VVV dělohy a pochvy, výtok z rodidel, vadné polohy rodidel, visuté břicho), **onemocnění/vada vejce** (mimoděložní těhotenství, vodnatelnost vejce, nedostatek vody plodové, zánět hroznovitý) a **předčasné přerušeni těhotenství** (potrat = přerušeni těhotenství před koncem 28. týdne a předčasný porod = přerušeni těhotenství mezi začátkem 29. a koncem 38. týdne). Žena po potratu musela ležet 4 dny. (Bébr, 1932, str. 184 – 212)

Porovnáme-li výuku kapitoly o nepravidelném těhotenství s výukou v současnosti, lze konstatovat, že se vyskytuje značná shoda s předmětem Porodní asistence II.

Výuka porodní asistence II. probíhá v letním semestru II. ročníku (20 hodin přednášky/semestr) a v zimním semestru III. ročníku probíhá výuka v rozsahu 10 hodin cvičení/semestr. Cílem předmětu je přiblížit studentům závažné stavy v těhotenství, které vyžadují speciální péči, s moderními diagnostickými metodami. Pro přehlednost některé kapitoly z výuky Porodní asistence II.:

- Metody screeningu a náplň podoboru rizikové a patologické těhotenství
- Předčasný porod, potermínová gravidita, prodloužené těhotenství
- Rh izoimunizace, vícečetné těhotenství, rané gestózy, hypertenzní nemoci v těhotenství
- Onemocnění ledvin a močových cest a gastrointestinálního traktu v těhotenství
- Choroby krve v těhotenství, kardiovaskulární onemocnění v těhotenství

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Patologické porodnictví - o nepravdělném porodu

Nepravdělnosti porodu ze strany matky se mohou týkat **zdravotního stavu rodidel** (vývojové vady rodidel, záněty rodidel, nádory rodidel, nepoddajnost /zúžení a slepení měkkých cest porodních, trhliny a jiná poranění rodidel, vadné polohy rodidel), **činnosti rodidel** (nepravdělnosti vypuzovacích sil, zadržení lůžka).

Porodní asistentka vyčkávala na lůžko nejdéle 2 hodiny. Krvácení ve III. době porodní: „*Vnitřní krvácení jest ze všech nejnebezpečnější, krvácení hledí zastaviti hlavně tím, že stiskne srdečnici.*“ (obrázek č. 4, č. 5, č. 6, č. 7)

Nepravdělnosti z **prostornosti porodních cest** (příliš velká prostornost pánve, příliš malá prostornost pánve - jednoduchá plochá pánev, plochá pánev křivického původu, pánev s páteří dopředu sklouzlou, pánev s vrozeným oboustranným kyčelním vykloubením, pánev všeobecně stejnoměrně zúžená, všeobecně zúžení plochou pánev, pánev hrbatých, pánev šikmo zúžená, pánev příčně zúžená, pánev zúžená ze změknutí kostí).

V této části je dále popsáno **vyšetřování druhu a stupně zúžených pánví**, nebezpečí porodů při zúžených pánvích (Walcherova poloha = přímý průměr pánevního vchodu prodlouží o ½ cm - obrázek č. 8)

Dále jsou vysvětleny **nepravdělnosti z působení sousedních ústrojí** (nepravdělnosti z močového měchýře, nepravdělnosti z konečníku) a **komplikace z poruch celkového zdravotního stavu** (božec = eklampsie). **Náhlá smrt za porodu** byla nejčastěji způsobena vykrvácením ve III.d.p., při božci, při embolii.

Nepravidelnosti ze strany vejce se týkají:

a) plodu

A to když došlo k **nesprávnému mechanismu hlavičky** (vysoký přímý stav, hluboký příčný stav), **nesprávnému držení plodu** (poloha temenní/čelní/obličejová, naléhání a výhřez ruček), **nesprávné poloze plodu** (polohy koncem pánevním, poloha příčná, zanedbaná příčná poloha, obrat zevními/vnitřními hmaty). Dále se k těmto nepravidelnostem patřily například **zrůdnosti plodu** (obrovský plod > 5000g, vodnatelnost hlavičky, bezlebečná hlavička - obrázek č. 9, kýly mozkové, krční nádory, zvětšení břicha plodu, nádory na bederní páteři a na pánvi plodu), **dvojčata a trojčata**.

K porodu vícečetného těhotenství porodní asistentky vždy volaly lékaře. Po porodu prvního plodu, pokud bylo vše v pořádku, vyčkávala porodní asistentka ½ hodiny. Poté ženu vyšetřila vnitřně, popř. provedla dirupci vaku blan a čekala další ½ na porod druhého plodu. Pokud nedošlo k porodu do 30 minut, musel zakročit lékař.

b) blan vaječných a vody plodové

Mezi tyto komplikace se přiřazoval předčasný odtok vody plodové, pozdní odtok vody plodové, zadržování blan a jiné nepravidelnosti vody plodové (vodnatelnost vejce, příliš málo vody plodové)

c) pupečníku

Do těchto obtíží se řadily příliš dlouhý pupečník (70 – 100 cm dlouhý), příliš krátký pupečník (méně než 40 cm dlouhý), uzly na pupečnících (pravé, nepravé), pupečník zapuštěný v blanách (často u dvojčat a vcestném lůžku), ovinutí pupečníku kolem těla plodu, naléhání a výhřez pupečníku, roztržení pupečníku (při překotném porodu)

d) koláče plodového

Zvláštnosti počítající se do této skupiny anomálií byly následující: vývojové nepravidelnosti koláče (blanitý – nelze jej vybavit ani rukou, vzácná nepravidelnost, přespočetný koláč), infarkty v koláči, syfilitický koláč (velký, světle růžový), zadržovaný koláč, předčasně odloučený koláč, vcestný koláč (hluboké/ neúplné (částečné)/úplné (centrální) nasedání koláče na vnitřní branku - obrázek č. 10)

„Každé větší krvácení z rodidel v posledních 3 měsících těhotenství ohlašuje koláč vcestný.“ (Bébr, 1932, str. 219 - 329)

Srovnáme-li kapitolu o nepravidelném porodu s výukou v přítomnosti, lze prohlásit, že existuje významná podobnost s předmětem Porodní asistence III.

Výuka porodní asistence III. probíhá v zimním semestru III. ročníku v rozsahu 5 hodin přednášky/semestr a 10 hodin cvičení/semestr a v letním semestru v rozsahu 8 hodin cvičení/semestr. Cílem předmětu je seznámit studenty s problematikou nepravidelností a komplikací během porodu a šestinedělí a tím zajistit pro praxi sešrání tým. Obsahem předmětu porodní asistence III. jsou kupříkladu tyto kapitoly:

- Embolie v porodnictví, porodnické hemoragie
- Péče porodní asistentky o rodičku s KP - nácvik porodu KP
- Péče porodní asistentky o rodičku při porodu SC, při klešťovém porodu a VEX
- Péče porodní asistentky o rodičku s nepravidelným průběhem III. doby porodní

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Patologické porodnictví - O nepravidelnostech v šestinedělí

Porodní asistentka, která pečovala o ženu s **horečkou omladnic**, nesměla se v té době pečovat o jinou ženu a ještě 3 dny po skončení péče se nemohla starat o jinou ženu.

„Běda por. asistentce, jež nedbalostí zavíní smrt ženy horečkou omladnic.“

Ke **krvácení v šestinedělí** docházelo zadržáním části koláče, obtížným zavinováním dělohy (plný MM, konečník), vadnou polohou dělohy nebo děložním nádorem.

Bolesti poporodní se léčily horkými obklady, křidlicí a tisíci léky. Porodní asistentky často řešily **potíže při močení** (zadržování moče, samovolné odtékání moče, zánět močového měchýře) a **potíže při vyprazdňování stolice** (zácpa, nemožnost udržení stolice - při trhlínách hráze III. stupně)

Do **nepravidelností prsů** patřily vývojové vady bradavek (příliš velká/malá, plochá, vpadlá), vytahování bradavky pumpičkou nebo kojení přes klobouček (obrázek č. 11), popukání bradavky a zánět prsů, který se léčil studenými obklady a obvázání prsů.

Do **nahodilých nemocí** se přiřazovalo například zhoršení tuberkulózy plic v šestinedělí, u kterého muselo dojít k očkování novorozence Calmettovou očkovací látkou nejpozději 5. den a izolaci od nemocné matky. Dále také infekční choroby (chřipka až zánět plic, spalničky). (Bébr, 1932, str. 334 – 351)

Přirovnáme-li kapitolu o nepravidelnostech v šestinedělí k výuce probíhající v současnosti, lze tvrdit, že je podstatná shoda s předmětem Porodní asistence IV. Obsah a rozsah výuky předmětu Porodní asistence IV. je již probrán u kapitoly o pravidelném šestinedělí, díl II. Nauka o porodnictví, část A – normální porodnictví.

Díl III. Nauka o kojenectví

Nauka o kojenectví popisovala život a péči o kojence, tzn. o dítě ve věku od narození až do doby 1 roku. Třetí díl byl rozdělen do čtyř obsáhlých kapitol (o životě novorozeného dítěte a o péči o ně, o vývoji zdravého kojence a péči o něj, o péči o dítě vrozeně slabé, o některých chorobách kojenců).

„V prvních dnech, dokud neodpadl pupečník a pupek se nezavřel, nazýváme kojence novorozencem.“

O životě novorozeného dítěte a o péči o ně

První kapitola o novorozenci pojednávala o nejdůležitějších změnách v dýchání a krevním oběhu, o teplotě, tepu, první vdechu a křik novorozeného dítěte, dále o činnosti zažívacího ústrojí (saní, polykání), mlezivo, mléko, trávení mléka, úbytek na váze, vylučování smolky, stoličky, moči. Důležitá byla péče o kůži novorozence a také zásadní informace o novorozenecké žloutence.

O vývoji zdravého kojence a o péči o něj

Ve druhé kapitole o vývoji dítěte byl podrobně rozebrán růst kojence (délka, váha), spánek, koupel, převinování, tělesné cviky, ošetřování pupku, pohyby kojence, odívání dítěte, křik dítěte, vycházky, výchova a velice obsáhle výživa kojence:

- o kojení (technika kojení, četnost a doba kojení, odstavování dítěte)
- o kojné (vlastnosti dobré kojné, výběr kojné, lékařské vyšetření kojné před prvním přiložením dítěte, životospráva kojné)
- potíže při kojení:
 - ze strany matky: vadné bradavky, nedostatek mléka (přikrmit dítě odstříkaným mlékem nebo zajistit kojnou - obrázek č. 12, 13, 14)
 - ze strany dítěte: špatně saje, při onemocnění dětských úst, při vrozených vadách úst, při rýmě
- smíšená výživa, umělá výživa (kravské mléko), přídavky (polévky, kaše, zelenina, ovoce, dětské moučky)

O péči o dítě vrozeně slabé

Tato kapitola přibližovala problematiku nedonošených dětí, konkrétně se jednalo o následující části: příčiny vrozeně slabých, úmrtnost dětí, znaky nedonošenosti (dítě pod 45 cm a 2500g), nedostatečná termoregulace a péče o dítě vrozeně slabé. Nedonošenci se krmily lžičkou, kapátkem, sondou, nálevkou (obrázek č. 15), stěžejní byla péče o tělesné teplo (obrázek č. 16). Kolem roku 1930 byla úmrtnost dětí vysoká. Děti narozené mezi 28. – 30. g.t. z těchto dětí přežila 1/10, mezi 30. – 32. g.t. 1/5 zůstala na živu a mezi 32. – 36. přežila 1/3 až polovina dětí.

O některých chorobách kojenců

Poslední kapitola v nauce o kojení byla zaměřena na výuku vybraných, závažných komplikací a chorob u novorozenců:

- zdánlivá smrt dítěte při porodu
 - **modrá zdánlivá smrt:** dítě nedýchá nebo dýchá velice slabě, tlukot srdce je pravidelný, silný a tep pupečníku je zachován
 - oživování: popleskávat, postříkat studenou vodou,
 - **bílá zdánlivá smrt:** dítě je bledé, pupečník bez tepu, tlukot srdce je slabý, dítě nedýchá, konečník zeje
 - oživování: vytrásání/vysávání hlenu, masáž srdce, střídání teplé a studené vody, umělé dýchání (20krát/min)
- poranění při porodu
 - porodní nádor, otláčeniny a odřeniny, krevní nádor
 - obrny, poranění svalů, poranění kostí a krvácení do mozku
- vývojové vady
 - vodnatelnost hlavičky, mozkové kýly, nádory na krčku, veliké břicho
 - nádory na páteři, zaječí pysk, vlčí tlamka (obrázek č. 17)
 - přirostlý jazýček, pupečnicková kýla, zavřený konečník
 - vady pohlavních ústrojí, vady končetin

Dále se novorozenci potýkaly s těmito chorobami: vrozená syfilis, zhoubná žloutenka, zduření a zánět prsů, hnisavý výtok z očí, křeče, škrubání v obličeji, psotník, ztrnutí (tetanus), křivice (rhachitis), krvácení z rodidel. Objevovaly se choroby pupku a to například krvácení, hnití pupečníku, houba pupeční, zánět pupeční, kýla pupeční. Děti postihovaly nemoci jednotlivých ústrojí například: kožní choroby (oprúzeniny, potničky, mazotok, ouročky, nežity, puchýřina, růže), nemoci zažívacího ústrojí (nemoci úst, záněty sliznice ústí,

moučnice, zvracení, blinkání, průjem, zácpa, melena, výhřez konečníku) a nemoci dýchacího ústrojí (rýma, kašel, zánět plic). (Bébr, 1932, str. 353 – 452)

Porovnáme-li lékařskou část výuky, konkrétně III. díl Nauka o kojení, s výukou probíhající v současné době, lze konstatovat, že existuje značná podobnost s předmětem Ošetrovatelská péče v neonatologii a Ošetrovatelská péče v pediatrii.

Výuka ošetrovatelské péče v neonatologii probíhá po celý rok ve II. ročníku v zimním semestru v rozsahu 21 hodin přednášky/semestr a 14 hodin cvičení/semestr a v druhém půlroce v rozsahu 5 hodin přednášky i cvičení/semestr. Cílem předmětu je přiblížit studentům komplexní poznatky z péče o novorozence a informace o klinickém stavu fyziologického, rizikového a patologického novorozence. Obsahem předmětu ošetrovatelská péče v neonatologii jsou například tyto informace:

- Porodní poranění novorozence, vrozené vývojové vady
- První ošetření novorozence, resuscitace novorozence, výživa novorozence
- Ošetrovatelská péče o novorozence se žloutenkou a s infekcí

Výuka ošetrovatelské péče v pediatrii probíhá v zimním semestru III. ročníku v rozsahu 15 hodin přednášky a cvičení/semestr.

Cílem předmětu ošetrovatelská péče v pediatrii je obeznámit studenty se základní preventivní léčbou a péčí v pediatrii. Obsahem předmětu jsou například tyto kapitoly:

- Růst a vývoj zdravého dítěte, farmakoterapie v dětském věku
- Choroby zažívacího ústrojí, žláz s vnitřní sekrecí a poruchy růstu
- Choroby krevní, srdce a krevního oběhu, dýchacího traktu
- Choroby ledvin a močových cest, nervového systému
- Náhlé stavy v pediatrii a první pomoc (úrazy a otravy)

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Díl IV. O ženských chorobách a o pohlavním životě ženy

Porodní asistentka doporučovala nemocným ženám návštěvu lékaře. Nikdy se nesměla dát svést, aby ženu léčila sama.

Tento díl přibližoval problematiku vývojových vad rodidel, vady rodidel z některých dětských chorob (kapavka rodidel novorozených děvčátek), vadných poloh rodidel (vysunutí dělohy, výhřezy), dále také vleklé záněty rodidel a jejich okolí a nádory rodidel (myomy, cysty - obrázek č. 18) a rakovina dělohy, prsu (obrázek č. 19).

V této části byly popsány nepravidelnosti menstruace, choroby rodidel z nesprávné životosprávy (tělesná čistota, oděv, močení, stolice, tělesné cviky a prevence šířením informací ve školách) a informace o manželství a jeho hygieně (potíže při prvním pohlavním styku, vliv na duševní život, přenášení nemoci, vliv těhotenství a porodu, tělesné zdraví, prohlídky před sňatkem, pohlavní styk, ochrana proti otěhotnění – ochranné pesary, obrázek č. 20).

Dále zde byly podány znalosti o bezdětnosti, o umělém potratu, o masturbaci a o pohlavních nemocech (kapavka, syfilis). (Bébr, 1932, str. 452 – 477)

Srovnáme-li lékařskou část výuky IV. dílu O ženských chorobách a o pohlavním životě ženy s výukou v současné době, lze tvrdit, že se vyskytuje značná podobnost s předmětem Gynekologie, Ošetřovatelství v gynekologii I. a II.

Výuka gynekologie probíhá v I. ročníku v letním semestru v rozsahu 2 hodiny přednášky/14 dní. V zimním semestru II. ročníku v rozsahu 14 hodin přednášky/semestr a v letním semestru v rozsahu 5 hodin přednášek/semestr.

Cílem předmětu je získání znalostí v oblasti diagnostiky a léčby nemocí reprodukčních orgánů ženy, prevence závažných gynekologických onemocnění. Obsahem předmětu gynekologie jsou kupříkladu tyto informace:

- Neinvazivní vyšetřovací metody, funkční testy, zobrazovací metody v gynekologii
- Vývojové vady reprodukční soustavy, endokrinní syndromy
- Nepravidelnosti menstruačního cyklu, endometrióza
- Náhlé příhody v gynekologii, poranění pohlavních orgánů, úrazy rodidel

Ošetřovatelství v gynekologii I. probíhá v letním semestru I. ročníku v rozsahu 2 hodiny přednášky/14 dní a v zimním semestru II. ročníku v rozsahu 14 hodin přednášek a cvičení/semestr. Cílem předmětu je seznámit studenty s moderními způsoby léčby

neploidnosti a s gynekologickými problémy dětí a dospívajících. Obsahem předmětu ošetrovatelství v gynekologii jsou například tyto kapitoly:

- Gynekologie dětského a adolescentního věku
- Forezní a posudková činnost v dětské gynekologii
- Sexualita ženy v jednotlivých životních obdobích, klimakterium.
- Plánované rodičovství a antikoncepce, poruchy plodnosti u ženy a muže
- Metody asistované reprodukce

Výuka ošetrovatelství v gynekologii II. probíhá v letním semestru I. ročníku v rozsahu 2 hodiny přednášky/14 dní. V zimním semestru II. ročníku v rozsahu 14 hodin přednášky a cvičení/semestr a v letním semestru v rozsahu 15 hodin cvičení/semestr.

Cílem předmětu je studentům přiblížit problematiku z oblasti etiologie, diagnostiky a léčby gynekologických zánětů, pohlavně přenosných chorob, nezhoubných a zhoubných nádorů rodidel. Obsahem předmětu jsou kupříkladu tyto kapitoly:

- Prekancerózy a nádory zevních a vnitřních rodidel
- Komplexní léčba zhoubných nádorů reprodukčních orgánů
- Onemocnění prsů, dispenzarizace onkologických nemocných
- Nepravidelné uložení rodidel, urogynekologie
- Záněty ženských pohlavních orgánů, laboratorní diagnostika zánětů
- Sexuálně přenosné nemoci včetně jejich vztahu k těhotenství
- Předoperační a pooperační péče, pooperační komplikace

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Díl V. Ošetrovatelské výkony a první pomoc

Pátý díl byl zaměřen na výuku stěžejních **ošetrovatelských výkonů** v porodní asistenci a všeobecnou výukou **první pomoci**.

První kapitola V. dílu Ošetrovatelské výkony připravovala porodní asistentky na dovednosti, které je nutné znát při výkonu této profese. Nezbytností byla znalost následujících úkonů:

- nálevy (klystýr), cévkování, výplachy pochvy
- záviny a obklady, podávání léků
- přenášení ženy, příčná postel a operační stůl (obrázek č. 21)

(Bébr, 1932, str. 480 – 491)

Porovnáme-li obsah výuky první části V. dílu zaměřenou na výuku Ošetrovatelských výkonů s výukou v současnosti, lze tvrdit, že existuje podstatná shoda s výukou předmětu Ošetrovatelské postupy. Cíl, obsah a rozsah výuky předmětu ošetrovatelské postupy je již rozebrán u I. dílu Pomocné nauky.

Kapitola O první pomoci byla věnována podrobnému rozebrání níže uvedených úrazů. Výuka přibližovala tato poškození: spáleniny, zmrznutí, otravy, udušení, utonutí, poranění (krvácení, zlomeniny a vymknutí), mdloby a bezvědomí. Dále je v této kapitole zmínka o veřejných dopravních prostředcích (Čs. červený kříž), kteří zajišťovali dopravu raněných do nemocnic. (Bébr, 1932, str. 492 – 501)

Srovnáme-li výuku kapitoly o první pomoci s výukou probíhající v současnosti, lze konstatovat, že se vyskytuje jistá shoda s předmětem Ošetrovatelství na ARO.

Výuka ošetrovatelství na ARO probíhá v zimním (14 hodin přednášek a cvičení/semestr) a letním (přednáška 10 hodin/semestr, cvičení 3 hodiny/semestr, seminář 2 hod/semestr) semestru II. ročníku. Cílem předmětu je získat znalosti a dovednosti v oblasti intenzivní péče a anestezie. Obsahem předmětu jsou kupříkladu následující kapitoly:

- Praktická výuka kardiopulmonální resuscitace, rozdíly terénní PP a zajištění v nemocnici, praktický nácvik PP při poleptání, intoxikaci
- Praktický nácvik PP při poranění kostí, kloubů, páteře, úrazy hlavy a při tepelných poraněních, metodika PP stavění krvácení a zajištění šokového stavu

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Díl VI. Obecné zdravotnictví

Poslední díl lékařské části byl rozdělen na dvě kapitoly (osobní hygiena, veřejné zdravotnictví).

Kapitola osobní hygiena byla zaměřena na výuku obecně známých věcí, které byly nutné v minulosti lidem připomínat. Tato část popisuje racionální výživu (bílkoviny, škrob, tuky, voda, soli, vitamíny, pochutiny, alkohol), péči o příbytek (pozemek, stavivo, voda, odpadové látky, slunce a vzduch, vytápění, osvětlování), vhodný oděv a tělesné cvičení a otužování. Především se orientovala na osobní čistotu, odpočinek a spánek a péči o ústrojí smyslové.

Poslední část týkající se veřejného zdravotnictví přibližovala problematiku infekčních (spála, spalničky, mázdrivka – záškrť, břišní tyf, neštovice, dávný kašel, chřipka, ztrnutí – tetanus) a lidových nemocí (tuberkulóza) a také osídlovací hygieny.

(Bébr, 1932, str. 502 – 524)

Porovnáme-li výuku kapitoly obecné zdravotnictví se soudobou výukou, lze konstatovat, že se vyskytuje značná podobnost s předmětem Mikrobiologie, epidemiologie, imunologie a hygieny.

Výuka mikrobiologie, epidemiologie, imunologie a hygieny probíhá v letním semestru II. ročníku v rozsahu 6 hodin přednášky/14 dní a 2 hodiny cvičení/14 dní.

Cílem předmětu je seznámit studenty s původci infekčních chorob člověka, možnostmi přenosu a šíření, funkcemi imunitního systému člověka a základními informacemi z oboru hygieny. Obsahem předmětu jsou například níže uvedené kapitoly:

- Epidemiologie, statistické metody, procesy šíření nálezů
- Zásady boje proti infekčním onemocněním, antibiotika a chemoterapeutika
- Imunita, onemocnění imunitního systému
- Životní a pracovní prostředí, ovzduší, hygiena vody
- Hygiena výživy, vyvážené složení stravy, energetická hodnota stravy, cizorodé látky

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

ČÁST ADMINISTRATIVNĚ PRÁVNÍ

Porodní asistentky byly a jsou zdravotnické osoby, proto je nezbytná znalost právních předpisů týkající se předpisů a ustanovení v porodní asistenci platných v roce 1932.

Soubor právních předpisů byl v této učebnici rozdělen na 5 oddílů.

- Předpisy zdravotnické všeobecné i zvláštní:
 - Organizace zdravotní služby a zdravotní policie
 - Organizace úřadů obstarávajících správu zdravotní a zdravotní rady
 - Předpisy o výkonu lékařské praxe
 - Lékárnictví, obchod s léčivými a jedy
 - Předpisy o boji proti nakažlivým nemocem
 - Pohlavní nemoci
 - Trachom
 - Tuberkulóza
 - Povinné očkování
 - Pohřbívání mrtvých
 - Omezení podávání alkoholických nápojů
 - Námezdné kojení
- Jiné předpisy práva veřejného související s výkonem povolání porodní asistentky:
 - Předpisy matriční
 - Předpisy o zápisu manželského nebo nemanželského původu dětí
 - Legitimace dětí nemanželských
 - Určování náboženského vyznání novorozeneckých dětí, církve (náboženské společnosti) státem uznané, křesťanství
 - Právní poměry veřejných nemocnic a ústavů léčebných a humanitních
 - Porodnice a ústavy s nimi související (naleziště, ústavy pro péči o dítě)
 - Ústavy pro sociální péči zdravotní
 - Předpisy o sociálním pojištění
- Soukromoprávní předpisy o povinnosti k výživě (alimentaci). Poručenství, osvojení, schovanství. Zvláštní předpisy o ochraně dětí v cizí péči a děti nemanželských a předpisy o ochraně osob oprávněných požadovat výživu, výchovu nebo zaopatření.
- Výklad o speciálních ustanovení zákona o pomocné praxi porodnické jakož i o vzdělání a výcviku porodních asistentek:
 - O pomocné praxi porodnické (obrázek č. 22)

- Oprávnění k výkonu pomocné praxe porodnické, ochrana názvu porodní asistentka (porodní pomocnice)
- Zahájení pomocné praxe porodnické
- Instrukce pro porodní asistentky
- Sazby odměn za úkony porodních asistentek
- Předpisy o odnímání diplomů spolu s odnětím oprávnění provozovati pomocnou praxi porodnickou
- Organizace a správa státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek (obrázek č. 23, č. 24)
- Opakovací kurzy
- Přijímání cizinek do státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek
- Příslušnost úřadů
- Osvobození od poštovného

Výklad trestních ustanovení všeobecných i zvláštních, pokud se vztahují na porodní asistentky. (Bébr, 1932, str. 529 – 644)

Srovnáme-li výuku části administrativně právní s výukou v současné době, lze konstatovat, že existuje výrazná podobnost s předmětem Teorie porodní asistence a Filozofie, etiky a práva.

Výuka teorie porodní asistence probíhá v I. ročníku v zimním (4 hodiny přednášky/14 dní a 2 hodiny cvičení/14 dní) a letním (2 hodiny přednášky a cvičení/14 dní)semestru.

Cílem předmětu je získat vědomosti a dovednosti v teorii oboru porodní asistence. Obsahem předmětu teorie porodní asistence jsou například následující kapitoly:

- Vývoj ošetrovatelství a porodní asistence a vývoj vzdělávání porodních asistentek
- Profese porodní asistentky - image, role, kompetence a etické aspekty
- Ošetrovatelská dokumentace vycházející z jednotlivých ošetrovatelských modelů.
- Plánování ošetrovatelské péče, mapy péče - praktická příprava, rozbor samostatné práce
- Ošetrovatelský standard a audit - praktická příprava

Výuka filozofie, etiky a práva probíhala v zimním (2 hodiny přednášky a cvičení/14 dní) a letním (2 hodiny přednášky/14 dní) semestru I ročníku.

Cílem předmětu je formování charakterových, intelektuálních a profesionálních vlastností osobnosti porodní asistentky. Obsahem předmětu jsou kupříkladu tyto informace:

- Etika ošetrovatelského výzkumu, etické problémy ve vybraných klinických oborech
- Podstata práva, úloha práva ve společnosti, právní vztahy
- Vybrané části občanského a pracovního práva
- Vybrané části obchodního a trestního práva
- Vybraná legislativa zdravotnictví

(Univerzita Pardubice, Informační systém studijní agendy, 2012. [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>)

Porovnání dovedností v porodní asistenci

Tabulka 1 Porovnání dovedností v porodní asistenci

Dovednosti v porodní asistenci	30. léta 20. století	Současnost
Cévkování ženy	Provádělo se	Provádí se
Klyzma	Provádělo se	Provádí se
Oxytocinový test	Neprovádělo se ¹	Provádí se
Sledování děložní činnosti (palpačně)	Provádělo se	Provádí se
Administrativa v péči o těhotnou	Provádělo se	Provádí se
Monitorování CTG	Neprovádělo se ²	Provádí se
Zevní porodnické vyšetření	Provádělo se	Provádí se
Vnitřní porodnické vyšetření	Provádělo se	Provádí se
Příprava a asistence u amnioskopie	Neprovádělo se ³	Provádí se
Příprava a asistence u aminocentézy	Neprovádělo se ⁴	Provádí se
Dirupce vaku blan / asistence	Provádělo se	Provádí se
Samostatné provedení epiziotomie	Provádělo se (pouze lékař)	Provádí se
Samostatné vedení fyziologického porodu	Provádělo se	Provádí se

¹ Provádíme zátěžový test pomocí Oxytocinu. Oxytocin byl objeven Vincentem du Vignaudem v roce 1953. O několik let později připravil syntetickou formu, za kterou získal Nobelovu cenu. Syntetická forma Oxytocinu je nejčastěji využívána v porodnictví.

(Nobel prize, Vincent du Vigneaud – Biography, 2013. [cit. 4. 2. 2013]. Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/chemistry/laureates/1955/vigneaud.html)

² Kardiokografie je přístrojové monitorování akce srdeční plodu a děložního napětí matky. Krátce po svém zavedení do praxe německým porodníkem Konradem Hammacherem v roce 1968 se stala nejrozšířenější metodou sledování stavu plodu a děložních kontrakcí matky. (Roztočil, 1998, str. 123)

³ Amnioskopie je jednoduchá diagnostická metoda, které nám umožní sledovat amniální tekutinu a plodové obaly při neporušeném vaku blan. Na endoskopickém průkazu mekonie ve vodě plodové založil Saling svoji metodu již v roce 1962. (Pařízek, 2002, str. 389)

⁴ Amniocentéza je diagnostická metoda, při které odebíráme punkční jehlou vodu plodovou. První pokusy aminocentézy se datují do roku 1981/1982. Němečtí průkopníci tuto metodu použily jako terapii polyhydramnia. (Roztočil, 1998, str. 115)

Ošetření porodního poranění	Provádělo se (pouze lékař)	Provádí se
Příprava a asistence u epidurální analgezie	Neprovádělo se ⁵	Provádí se
Příprava a asistence u skalpové elektrody, IFPO	Neprovádělo se ⁶	Provádí se
Postnatání ošetření a následná péče o novorozence	Provádělo se	Provádí se
Resuscitace novorozence	Provádělo se	Provádí se
Poporodní vyšetření klientky	Provádělo se	Provádí se
Vyšetření a péče u ženy v šestinedělí	Provádělo se	Provádí se

⁵ Při epidurální analgezií dojde k přechodnému přerušení nervových vzruchů podáním analgetika do epidurálního prostoru v oblasti páteře. První průkopník této metody byl lékař brněnské gynekologicko-porodnické kliniky J. Kříž, který jako mladý asistent začal na svém pracovišti podávat epidurální analgezií během spontánního porodu, a to již v letech 1949-1950. Svoji práci řádně publikoval, bohužel na Křížovy průkopnické činy v Čechách nikdo nenavázal a jeho práce i metoda upadly v zapomnění.

(Pařízek, 2002, str. 45)

⁶ Skalповá elektroda snímá srdeční akci plodu při vnitřní kardiokardiografii. Poprvé byla využita v 60. letech 20. století při současném rozmachu zevní kardiokardiografie.

(Roztočil, 1998, str. 123 - 124)

Intrapartální fetální pulzní oxymetrie je diagnostická metoda intrauterinní tísňe plodu, při které se hodnotí fetální oxygenace. Tato metoda byla zavedena v roce 1968.

(Roztočil, 1998, str. 130)

7. DISKUZE

V této části bakalářské práce následuje interpretace výsledků výzkumného šetření, které jsou porovnávány s navrhovanou výzkumnou otázkou.

1. Je obsah výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek shodný s výukou probíhající v současnosti?

V této výzkumné otázce bylo zjišťováno, zda jsou předměty vyučované v rámci výuky Státního ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek, shodné se současnou výukou probíhající na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice.

Po zpracování získaných dat ze stěžejní literatury z roku 1932 a studijních plánů z let 2010 – 2013 byla zjištěna shoda v základních předmětech. Konkrétně níže uvedené předměty:

I. díl lékařské části Pomocné nauky je značně shodná s výukou Ošetrovatelských postupů, Anatomie a Fyziologie.

II. díl lékařské části Nauka o porodnictví, část první Normální porodnictví se velice podobá obsahu výuky předmětů Porodní asistence I. vyučované v prvním i druhém ročníku, dále výuka Porodnictví a Porodní asistence IV. Ve druhé části Patologické porodnictví je podobnost ve výuce předmětů Porodní asistence II. a III.

III. díl lékařské části Nauka o kojení se v mnoha směrech shoduje s výukou předmětů Ošetrovatelská péče v neonatologii a pediatrii.

IV. díl lékařské části O ženských chorobách a o pohlavním životě ženy se velice podobá výuce předmětům Gynekologie, Ošetrovatelství v gynekologii I. a II.

V. díl lékařské části Ošetrovatelské výkony a první pomoc se značně podobá výuce předmětů Ošetrovatelské postupy a Ošetrovatelství na ARO.

Poslední VI. díl lékařské části Obecné zdravotnictví se v několika ohledech shoduje s výukou předmětů Mikrobiologie, epidemiologie, imunologie a hygiena.

Druhá část Administrativně právní se značně podobá výuce předmětů Teorie porodní asistence a Filozofie, etika a právo.

2. Jsou dovednosti v porodní asistenci v současnosti podobné se znalostí výkonů ve 30. letech 19. století?

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že činnosti porodní asistentky v současnosti jsou především z oblasti vyšetřovacích metod jako například kardiokografie, amnioskopie, amniocentéza, skalpová elektroda a intrafetální pulzní oxymetrie.

Porodní asistentky v minulosti daleko více těhotnou ženu vyšetřovaly zevně a vnitřně pouze při nejasném nálezu zevního vyšetření. V současné době je zevní vyšetření trochu opomíjené a nahrazené moderní vyšetřovací metodou - ultrazvukem.

Dovednosti porodní asistentky v současnosti mají stejný základ jako úkony porodních asistentek ve 30. letech 20. století. Práce porodní asistentky v současné době je obohacena především díky technickému rozvoji, důležitým objevům a širšímu medicínskému a ošetrovatelskému výzkumu.

8. ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma Komparace současné výuky porodních asistentek na vysokých školách a výuky v rámci Státních ústavů pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek se zabývá porovnáním výuky porodních asistentek v rámci výuky Ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek s výukou porodních asistentek, která probíhá v současnosti na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Cílem této práce bylo zjistit podobnost v obsahu výuky.

Od roku 1930 se kladl důraz na praktickou výuku v nemocnici. Kandidátky na porodní asistentky pracovaly a bydlely 10 měsíců v areálu nemocnice. Výuka byla ve většině zaměřena na porodnictví, gynekologii, ošetřovatelství a právní aspekty týkající se výkonu tohoto povolání. Po splnění závěrečných zkoušek se mohla porodní asistentka vrátit do svého města a vykonávat tuto profesi. Porodní asistentky pracovaly samostatně a jen v naléhavých a život ohrožujících případech se obracely na lékaře.

Nyní studujeme 3 roky a po splnění státní závěrečné zkoušky, můžeme nastoupit do zaměstnání. Obsah studia je velice obsáhlý, netýká se jen gynekologie a porodnictví. Od roku 1930 nám přibylo spoustu technických vymožeností, které nám pomáhají v zaměstnání každý den. Základ studia porodních asistentek se nemění, pouze přibývají další nové informace, které jdou ruku v ruce s technickým rozvojem. Právě kvůli novým technikám a postupům je důležité celoživotní vzdělávání zdravotnického personálu, abychom tyto novinky uměly každodenně využít při výkonu našeho povolání. V minulosti neprobíhaly semináře a konference, ale opakovací kurzy pro porodní asistentky.

Při zpracovávání bakalářské práce jsem objevila spoustu zajímavých informací a dat, které nebyly nové, ale spíše zapomenuté. Pro získání podkladů ke zpracování této práce, jsem strávila spoustu času v okresním archivu a krajské knihovně. Myslím, že mě tato práce v mnoha směrech obohatila a doufám, že bude ku prospěchu i ostatním.

9. PŘÍLOHY:

Státní ústav pro vzdělání a výcvik porodních asistentek v Pardubicích.

Počátek školního roku 1931—1932 jest od 1. září t. r. Žádosti žaček přijímají se pouze od 1. června t. r. do 15. června t. r. Výcvik žaček trvá DESET měsíců. Žádosti žaček vlastnoručně psané (tedy NIKOLI psacím strojem psané) podávají se k ředitelství Státního ústavu v Pardubicích i se všemi přílohami a doklady. — Doklady: 1. Křestní list nebo rodný list, svědčící o tom, že žadatelka dosáhla 20 let a nepřekročila 35 let. — 2. Domovský list, — 3. Vysvědčení zachovalosti. — 4. Vysvědčení státního úředního lékaře o zdraví žadatelky a o tom, že není žadatelka těhotná. — 5. Očkovací list, vydaný v posledních pěti letech. — 6. Vysvědčení o absolvování tří měšťanek, neb rovnocenné školy (neb diplom z ošetřovatelské školy); tři měšťanky nahradí se po případě u přijaté žačky přijímací zkouškou, která je před započítáním kursu; zkouší se učivo ze tří měšťanek. * — 7. Potvrzení okresního lékaře, zda v obci, kde se uchazečka hodlá usaditi, je skutečně naléhavá potřeba porodní asistentky. — 8. Revers, potvrzený okresním lékařem, že v případě přijetí a úspěšného absolvování kursu se asistentka usadí v příslušné obci a bude zde vykonávati praxi. — Přijímací zkoušky se

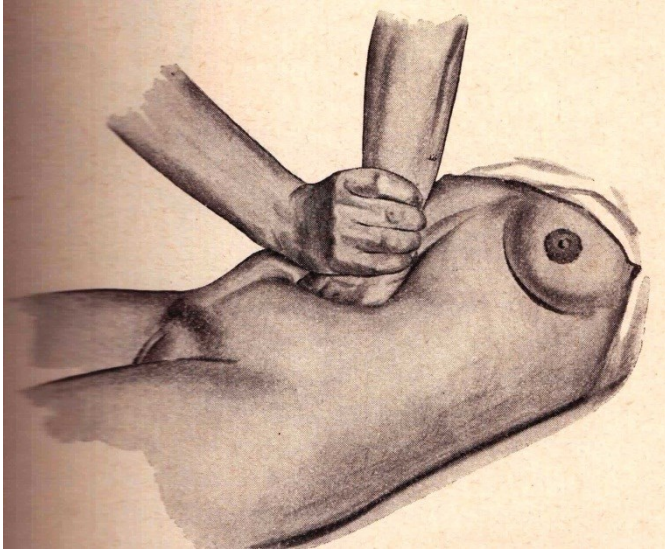
Obrázek 1 Oznámení v tisku I. (Východočeský republikán, 1931a, str. 5)

uchazečkám oznámí. Výlohy: roční školné 300 Kč, závěrečná taxa 100 Kč. Za ubytování a za stravování platí se denně po 10 měsíců po 11 Kč. Stravné je splatné měsíčně předem, hotově u pokladny ústavu. Slevy: žádost o slevu musí se uvést již v původní podané žádosti o přijetí do kursu. V žádosti o slevu se uvede: zda se žádá sleva o polovici nebo celá sleva, při tom je třeba prokázatí nemajetnost, a dále k tomu průkazy: vysvědčení chudoby, nemajetnosti a to: o majetkových poměrech vlastních a též rodičů. O přijetí do ústavu rozhoduje ředitelství Státního ústavu v Pardubicích. Žačky musí bydlet v ústavu. Po vypsané lhůtě, později došlé žádosti, se odmítnou. Přijaté uchazečky musí si pak přinést s sebou — ministerstvem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy v Praze — předepsané zásoby souprav prádla, šatstva a obuvi. Ke všem dotazům nutno vždy přiložit známku 1 Kč. Žádosti se kolkují kolikem za 5 Kč, každá příloha rovněž, dle poplatkových předpisů. Nedostatečně doložené žádosti nebudou se vraceti ku doplnění a k opravě. Na neúplné žádosti nevezme se zřetel. Po zahájení kursu a pak během roku dodatečně podané žádosti na běžný rok a ani žádosti na příští rok — se nepřijímají.

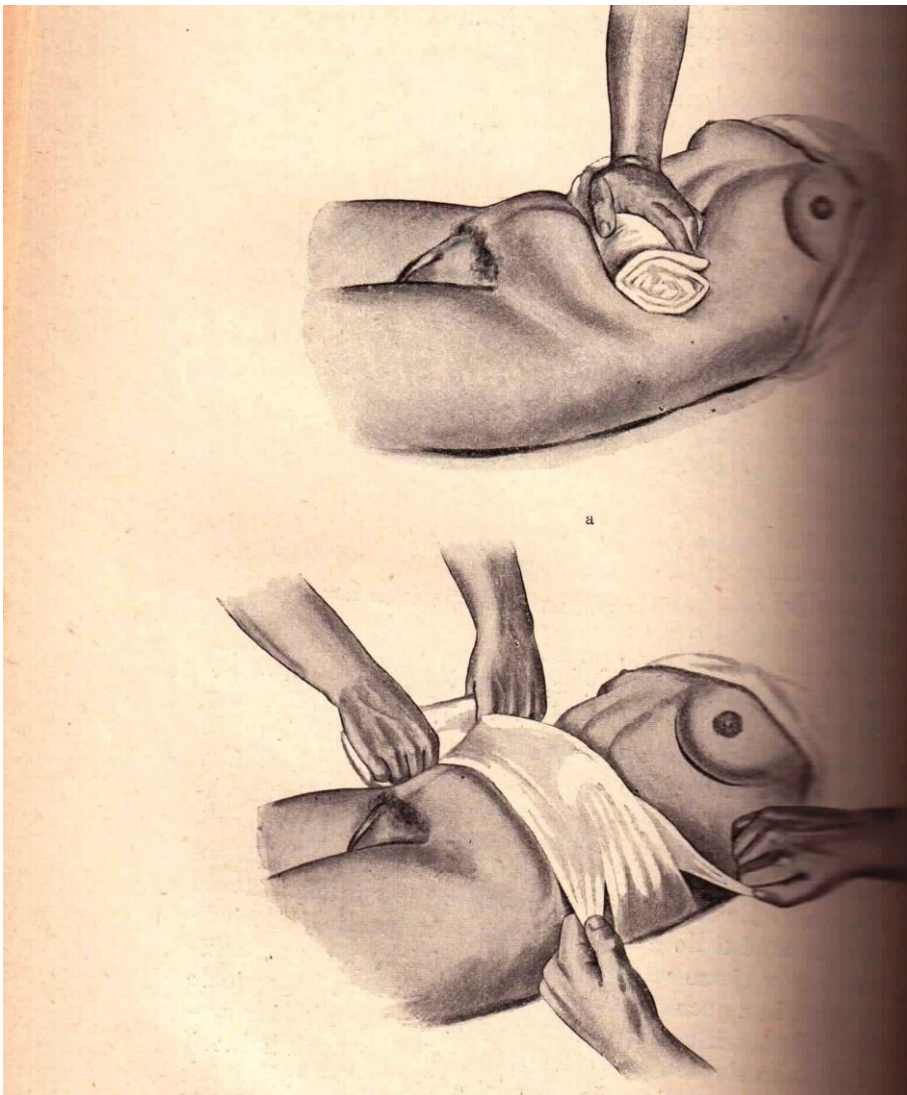
Obrázek 2 Oznámení v tisku I. pokračování (Východočeský republikán, 1931a, str. 6)

Desítiměsíční kurs na státním ústavě pro vzdělání a výcvik porodních asistentek v Pardubicích pro rok 1931—1932 započne dnem 1. září t. r. V ústavu pardubickém vyučuje se v jazyce českém. Vlastnoručně psané žádosti uchazeček o přijetí dlužno podati nejdéle do 15. t. m. u řed. ústavu. K žádosti jest připojití doklady. Podrobnosti sdělí ředitelství stát. ústavu pro vzdělání a výcvik porodních asistentek.

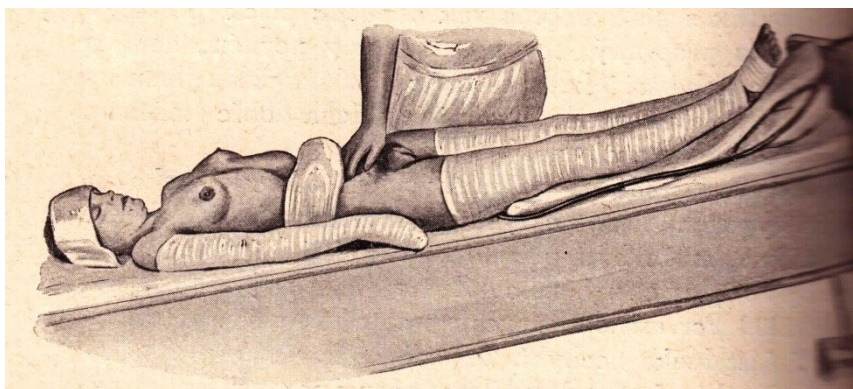
Obrázek 3 Oznámení v tisku II. (Východočeský republikán, 1931b, str. 4)

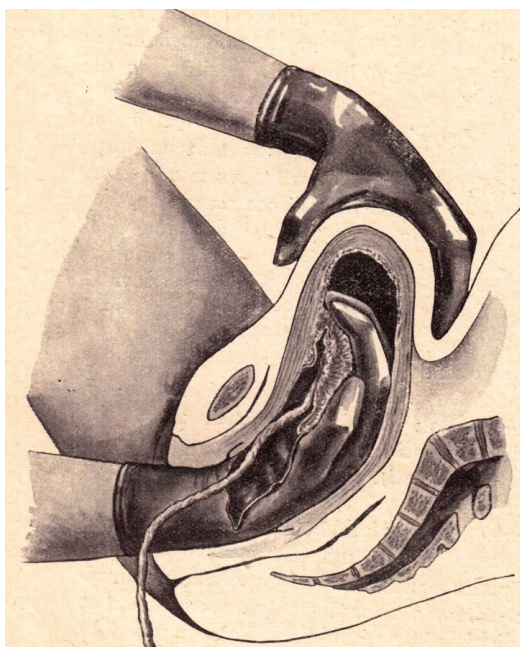
Obrázek 4 Manuální stlačení srdečnice (Bébr, 1932, str. 243)

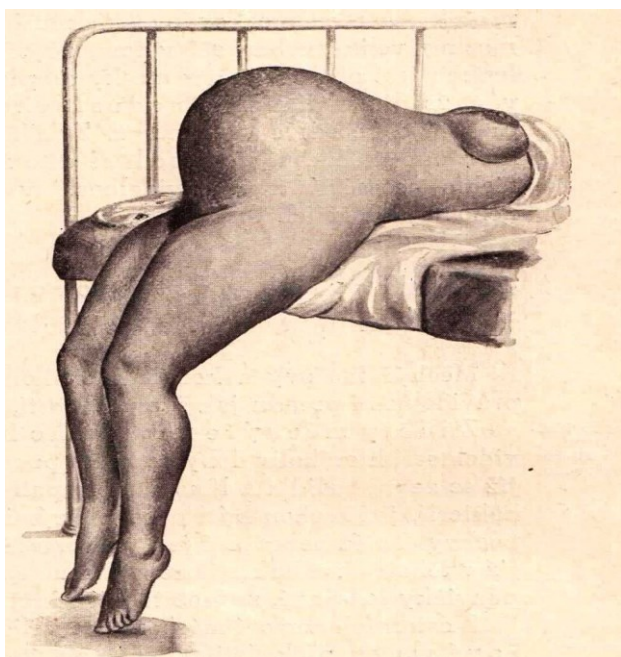
Obrázek 5 Stlačení srdečnice stočením ručníkem (Bébr, 1932, str. 244)

Obrázek 6 Ošetření ženy ohrožené vykrvácením (Bébr, 1932, str. 248)

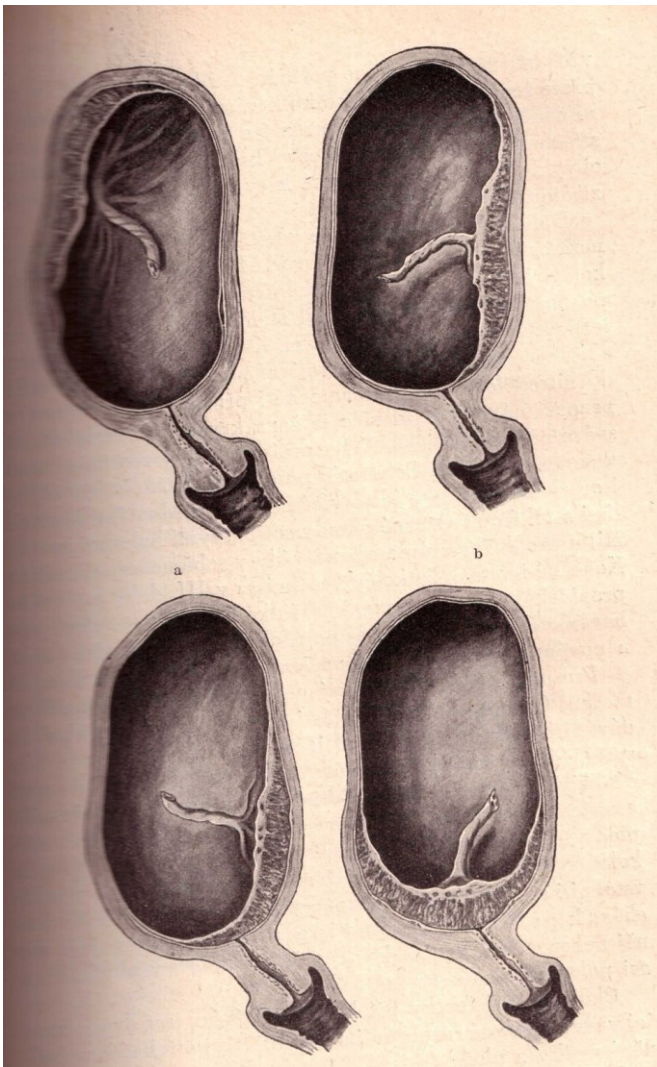
Obrázek 7 Manuální vybavení placenty (Bébr, 1932, str. 246)

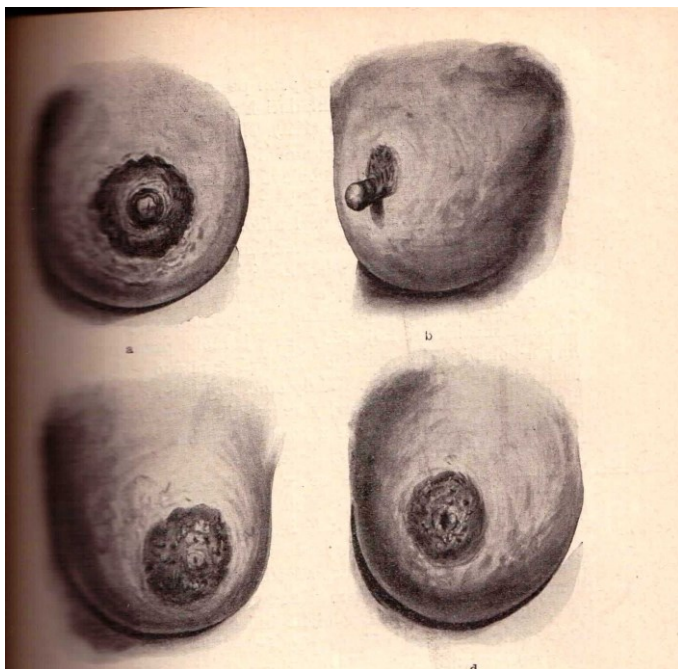
Obrázek 8 Walcherova poloha (Bébr, 1932, str. 269)

Obrázek 9 Bezlebečná hlavička (Bébr, 1932, str. 314)

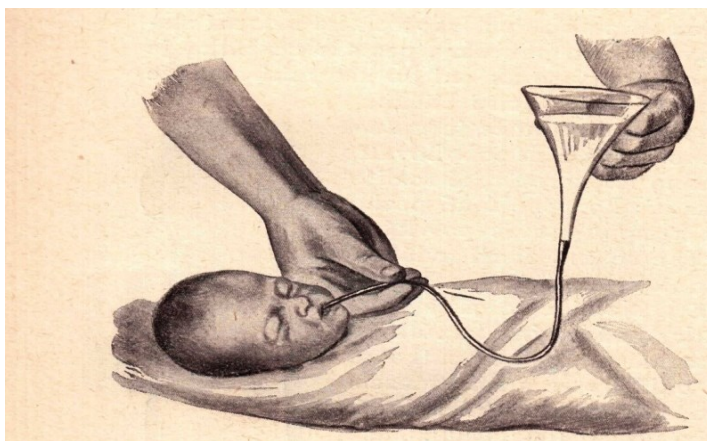
Obrázek 10 Vcestné lůžko (Bébr, 1932, str. 330)

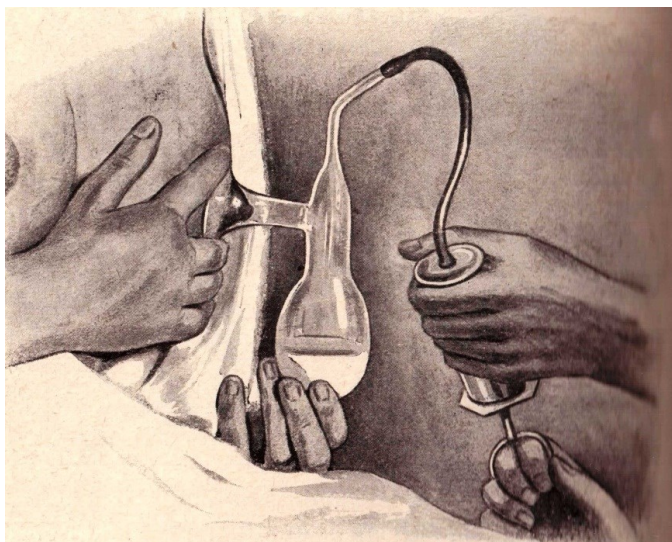
Obrázek 11 Vady bradavek (Bébr, 1932, str. 349)

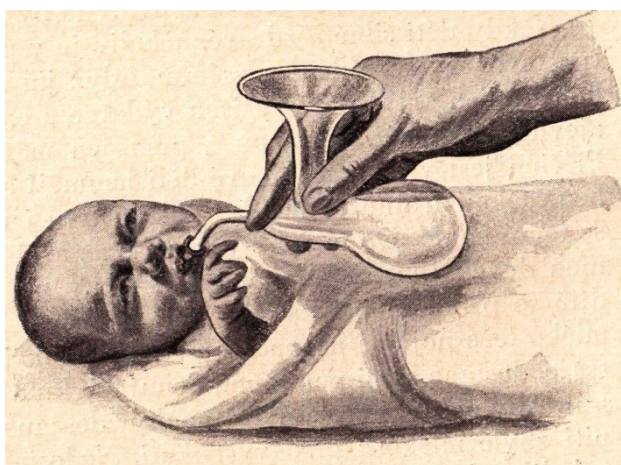
Obrázek 12 Odstřikávání mléka (Bébr, 1932, str. 379)

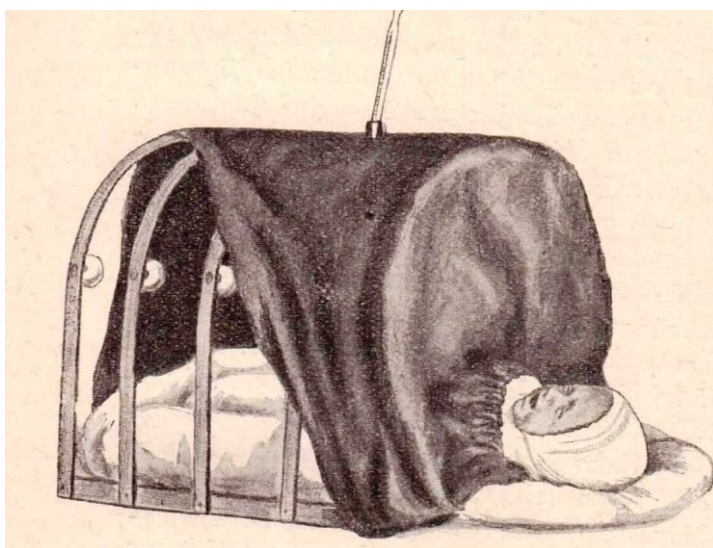
Obrázek 13 Krmení nálevkou (Bébr, 1932, str. 412)

Obrázek 14 Odsávání mléka Scherbakovou baňkou (Bébr, 1932, str. 380)

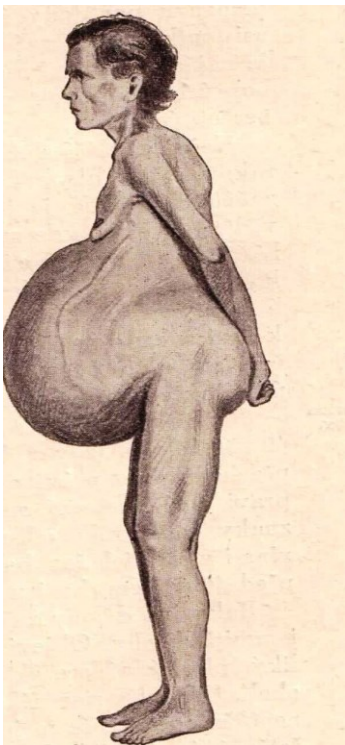
Obrázek 15 Krmení novorozence Scherbakovou baňkou (Bébr, 1932, str. 381)

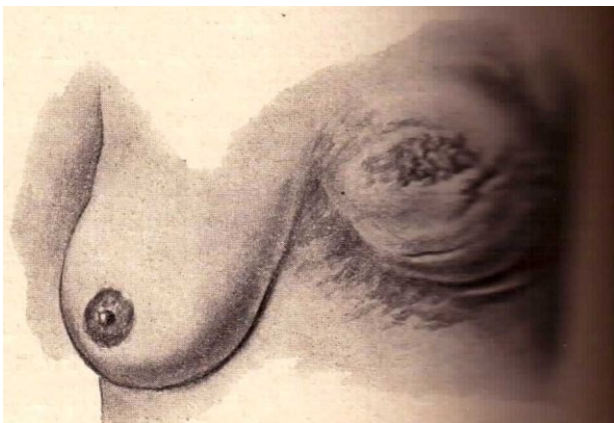
Obrázek 16 Teplák (Bébr, 1932, str. 410)

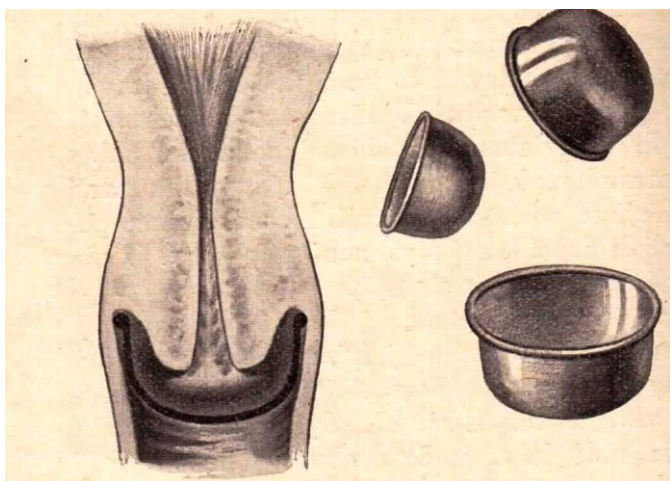
Obrázek 17 Vlíčí tlamka (Bébr, 1932, str. 424)

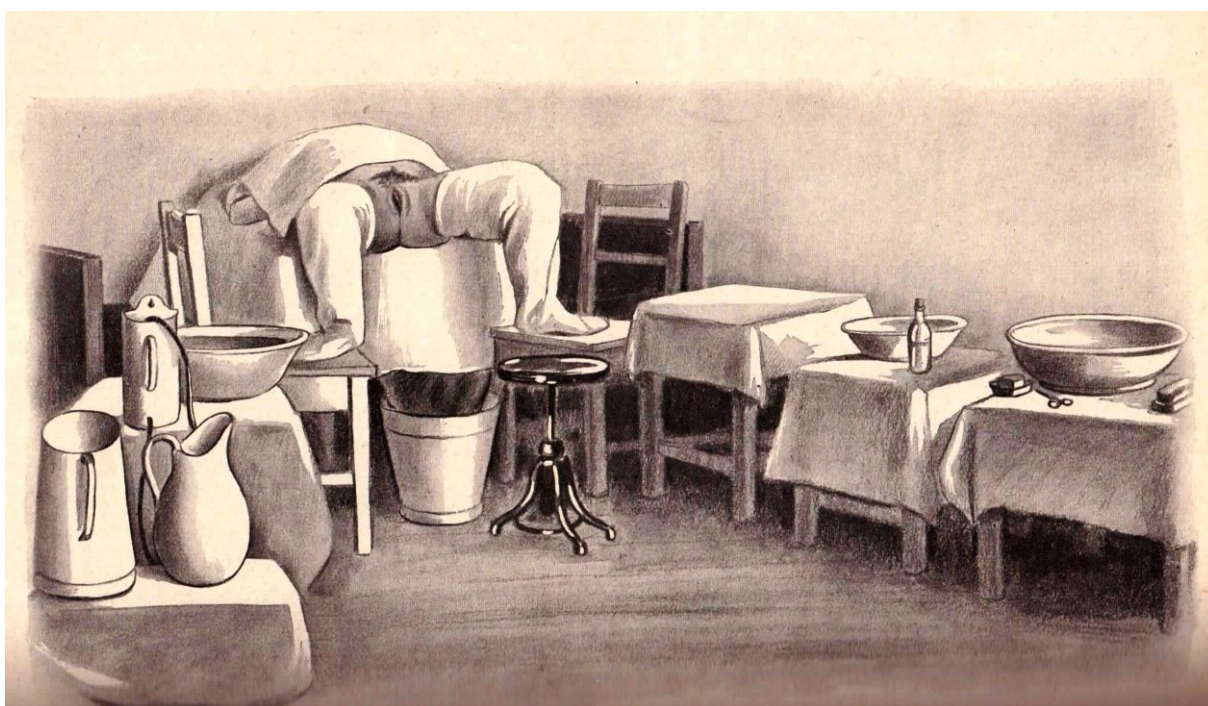
Obrázek 18 Žena s obrovskou cystou (Bébr, 1932, str. 459)

Obrázek 19 Pokročilá rakovina prsu (Bébr, 1932, str. 462)

Obrázek 20 Ochranné pesary (Bébr, 1932, str. 468)

Obrázek 21 Příčná postel (Bébr, 1932, str. 490)

Obrázek 22 Úbor porodní asistentky (Bébr, 1932, str. 10)

Vládní nařízení č. 154/1929 Sb. určuje také znění diplomu:

Státní ústav pro vzdělání a výcvik porodních asistentek

Čís. D

D I P L O M

. *)

narozená dne r. v „

příslušná do „, absolvovala

výcvik na státním ústavu pro vzdělání a výcvik porodních

asistentek v a dne

r. vykonala tamtéž s úspěchem závěrečnou zkoušku
a tím dosáhla diplomu, který ji opravňuje k ohlášení

pomocné praxe porodnické.

Předepsaný slib složila do rukou podepsaného ředitele

ústavu dne r.

Ředitelství státního ústavu pro vzdělání a výcvik porodních
asistentek.

V dne r.

Kulaté razítko ústavu.

předseda zkušební komise

ředitel ústavu

*) Jméno a příjmení.

Obrázek 23 Diplom (Bébr, 1932, str. 624)

Státní ústav pro vzdělání a výcvik porodních asistentek

Čís. D

S L I B

porodní asistentky *)

Slibuji na místě přísahy, že při výkonu pomocné praxe porodnické budu svědomitě a obětavě vykonávat všechny povinnosti tohoto povolání a že budu bedlivě se řídit všemi předpisy pro ně vydanými, zejména že poskytnu porodnickou pomoc kterékoliv rodičce a kdykoliv, že včas povolám lékaře k případům vyžadujícím zákroku lékařského, že budu zachovávat tajemství osob mé péči svěřených, že však učiním povinné hlášení úřadům a soudům, a konečně že svým chováním při výkonu svého povolání i mimo ně budu dbáti stavovské vážnosti.

V dne r. . . .

Kulaté
razítko
ústavu

(Vlastnoruční podpis porodní
asistentky.)

Slib přijal:

ředitel ústavu.

*) Jméno a příjmení.

Obrázek 24 Slib (Bébr, 1932, str. 623)

Rozhovor s porodní asistentkou Pařezovou

Tyto materiály jsem získala z archivu střední zdravotnické školy v Pardubicích. Jedná se o část seminární práce s názvem Historie střední zdravotnické školy v Pardubicích. Práci vypracovala studentka druhého ročníku oboru ženská sestra Šárka Cvrkalová ve školním roce 1988/1989. Z její seminární práce uvádím rozhovor s porodní asistentkou Pařezovou, jednou z prvních absolventek Ústavu pro vzdělávání a výcvik porodních asistentek v Pardubicích.

„Kurz jsem absolvovala ve školním roce 1933/1934. Byl to již třetí „běh“. Ve třídě nás bylo asi čtyřicet. Bydlely jsme na internátě v areálu nemocnice. Studium trvalo 10 měsíců. Vyučovací předměty byly z počátku všeobecné – matematika, mluvnice, dějepis, zeměpis. Později se přešlo na odborné předměty – anatomii, specialistou na porodnictví a gynekologii byl MUDr. Gála. Přednášky byly od rána do 13 hodin, odpoledne opakování teorie s lékaři. Asi po šesti týdnech se prolínala praxe s teorií. Asi po půl roce byly i noční směny na operačním, porodním sále i oddělení. Praktika vedla tehdy jmenovaná představená na internátě paní Kolouchová a nebo porodní asistentka Čáslavská. Měly jsme stejnokroj - modré šaty, bílé dlouhé zástěry. Čepec jsme si musely dávat šít ke speciální švadleně. Spolužačky byly většinou starší, ve věku 30 – 50 let, většinou tzv. cedulové báby z terénu, pro které se kurz pravděpodobně otevíral. Byly z celých Čech a Moravy. Studium bylo zakončeno ústní i praktickou zkouškou, dostaly jsme diplom. Převážná část absolventek se vrátila zpět jako porodní báby do terénu. Na absolventském srazu jsem nikdy nebyla a ani nevím, zda byly kdy svolány.“

(Cvrkalová, 1988/1989, str. 6)

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

I. Tištěné zdroje:

1. BARTOŠ, Jan. 100 let pardubické nemocnice. In: *Okresní ústav národního zdraví, nemocnice Pardubice 1909 - 1973*. Pardubice: Východočeská tiskárna, 1957.
2. BERÁNKOVÁ, Světlana, Alice HERMANOVÁ a Eva VACHKOVÁ. Historie a vzdělávání porodních asistentek v Pardubicích (1930 - 2003). *Sestra*. 2004, roč. 14, č. 9, s. 56-57. ISSN 1210-0404.
3. BÉBR, Richard. *Výklad předpisů o vzdělávání a výcviku porodních asistentek*. Praha: nákladem vlastním, 1932, 42 str.
4. BÉBR, Richard a Pachner F. *Učebnice pro porodní asistentky*. Praha: Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy Československé republiky, 1932, 642 str.
5. CVRKALOVÁ, Šárka. *Historie střední zdravotnické školy v Pardubicích*. Pardubice. 1988/1989. 7 s. Seminární práce. Archiv střední zdravotnické školy v Pardubicích.
6. DOLEŽAL, Antonín. *Od babictví k porodnictví*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 142 str. ISBN 80-246-0277-6.
7. ERBENOVÁ, Věra a Homolková V. Historie výuky porodních asistentek od roku 1930 – dosud v Pardubickém kraji. In: *Historie ošetrovatelství v kontextu historie medicíny a porodní asistence*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2011. s. 87-90. ISBN 978-80-7454-121-6.
8. FEŘTEK, Jan. Modernizace a záchrana pardubické nemocnice. *Pardubické noviny*. 1996, roč. 5, č. 110, str. 8.
9. KLIČ, Zdeněk. 100 let pardubické nemocnice. In: *Vlastivědný sborník Pardubický kraj*. Pardubice: Krajský dům osvěty, 1957, str. 52 - 54.
10. PAŘÍZEK, Antonín. *Porodnická analgezie a anestezie*. Grada, 2002. ISBN 80-71699691, str. 535.
11. ROZTOČIL, Aleš. *Vyšetřovací metody v porodnictví a gynekologii*. 1. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně, 1998, 179 str. ISBN 80 – 7013 – 255 – 8.
12. SEDLÁČKOVÁ, Radmila. *Historie babictví v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Brno: Ústav pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, 1973, 22 str.
13. VOSTATEK, Miroslav. Dostaneme se mezi světovou elitou? *Pardubické noviny*. 1993, roč. 3, č. 197, s. 8.

14. VOSTATEK, Miroslav. Sto let pardubické nemocnice. *Pardubické noviny*. 2003, roč. 12, č. 63, str. 16.
15. VRÁNOVÁ, Věra. *Historie babictví a současnost porodní asistence*. 1. vyd. UP Olomouc, 2007, 203 str. ISBN 978-80-244-1764-6.
16. VRÁNOVÁ, Věra. Porodní asistence v České republice. *Kontakt: vědecký časopis*. 2008, roč. 10, č. 1, str. 38-44. ISSN: 1212 – 4117
17. Východočeský republikán. Pardubice, 1931a, roč. 13, č. 21, str. 5 – 6.
18. Východočeský republikán. Pardubice, 1931b, roč. 13, č. 24, str. 4.
19. ČESKO. Zákon č. 96/2004 Sb. ze dne 4. února 2004 O podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zdravotních zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 30, str. 1452. Dostupný z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=57523&recShow=5&fulltext=porodn~C3~AD~20asistentka&nr=96~2F2004&part=&name=&rpp=15#parCnt>

II. Elektronické zdroje:

1. ZLATOHLÁVKOVÁ, Martina. *Prof. MUDr. Cyril Gála*. Zprávy klubu přátel Pardubicka [online]. 2006, 1 – 2, [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.kpp.iipardubice.cz/1143102091-prof-mudr-cyрил-gala.php>
2. PARDUBICKÁ KRAJSKÁ NEMOCNICE, a.s. *Historie nemocnice a její vývoj* [online]. 2009 [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.nemocnice-pardubice.cz/stranka/o-nemocnici/historie-nemocnice/19/>
3. UNIVERZITA PARDUBICE. *Informační systém studijní agendy* [online]. 2012 [cit. 4. 10. 2012]. Dostupné z: <https://portal.upce.cz/portal/moje-studium/vizualizace.html>
4. NOBEL PRIZE. *Vincent du Vigneaud – Biography*. [online]. 2013 [cit. 4. 2. 2013] Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/chemistry/laureates/1955/vigneaud.html